

ՐԱՏԵՄԻԻՄԱ

ՀԱՅԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՃԻԼՏ 3

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13, 1913.

ՆՐ 47

ԻԼՔ ՎԱԶԻՖԵՄԻՉ

Պէտք է Թորելեան միւնսպէսթիլէ երմէ-
նի Ազգային ժողովըն, Հայ-Բողոքականւորը
սահմանադրութիւնըն միւսաատէ էթտիյի տէ-
րէճէտէ իշթիրաք վէ թէալիւնէ տալէթ էթ-
մէսի, պիզ Փրօթէսթանթ ճէմաաթլարըն
իւզէրինէ մուհիմմ պիր վազիֆէ պրագմը
տըր: Անըն պու նէճիպանէ տալէթինէ պիզ
տէ ալնի տէրէճէ նէճիպ վէ ճիտտի հիսսիյաթ-
լէ ճէվապ վիրմէլի իղ:

Լաքին պու տալէթ պիզէ ըէսմի վէ սէլա-
հիյէթտար պիր հէյէթ թարաֆընտան վէրիւ-
միշ օլտուղու իչիւն Պիղիս մեվապընըզ աս ռես-
մի վէ սէրսիյէթսար պիր հէյէթ քարաֆընտան
վերիյիլի ճիր: Փրօթէսթան ճէմաաթլարըն սէ-
լահիյէթտար հէյէթի պուլունմալը վէ օ հէյէթ
պու ըէսմի հէյէթէ եանի, Ազգային ժողովա
ճէվապ վէրմէլի տիր: Պաղըլարընըն թալիյէ
էթտիյի կիպի, Գաւաղարտա Փրօթէսթանթ ճէ-
մաաթլարըն հէման գալըզ պ իթթիֆազլար
եափմասը, մէքթէպլէրի պիրլէշտիրմէսի, Թա-
ղալան խորհուրդարա կիրմէսի, ճէմաաթլարըն
միւլըլէրինի վէ սէրմայէլէրինի պիրլէշտիրմէ-
սի տօղրու օլմազ: Վազաա ֆէրալէր եա ճէ-
մաաթլար եաթօտ միւլէսսէսէլէր ֆեմսիյէր հի-
սապըրընա թէչպպիւսլէրտէ պուլունմալիլի-
լէր, Լաքին պէօյլէ իլէրին ըէսմի պիր սըֆֆէ-
թի օլմազ: Իսթամպուլտա պէշ օն Փրօթէս-
թանթըն, վէլէվ անլէր չօպան եա պաշգա կէօնէ
մէմըր օլտալար պիլէ, պիւթիւն Փրօթէսթանթ-
լըզ նամընա ըէսմի պիր մուամէլէտէ պուլուն-
մաղա հազգլարը օլմաղըզ կիպի, պաշգա հիշ
պիր եէրտէ հիշ պիր քիլիսէնին եա պիր սընֆ

Փրօթէսթանթլարըն Հայ Բողոքականութիւն նա-
մընա պիր թէչպպիւստէ պուլունմալարը ճա-
իզ օլմազ: Ազգային ժողով Հայ Լուսաւորչա-
կանլարըն ըէսմի հէյէթի տիր, օ սէպէպտէն
Յորեղեան միւնսպէսթիլէ մէզքիւր հէյէթին
Հայ Բողոքականլարա վէրտիլ տալէթ պիր է-
հէմմիյէթի հաիզ տիր: Պու տալէթէ նէ Իս-
թամպուլ Փրօթէսթանթլարընըն նէ Այնթապ, նէ
հարփուլ Փրօթէսթանթլարընըն ումուս Փրօ-
թէսթանթլըզ նամընա ճէվապ վէրմէլէրի ճաիզ
օլմազ: Ըէսմի պիր հէյէթ ճէվապ վէրմէլի
տիր:

Իւմիտ էտէրիզ քի պու էսաս ֆիքրտէ օ-
լարազ, Հայ Բողոքական հասարակութիւնտան
ֆէրալէր եա ճէմաաթլար նիզամըզ պիր թէ-
չպպիւստէ պուլունմալար: Վազաա մէսէլէ
միւլաքէրէ էտիլիքէն ֆէրալէր եա ճէմաաթ-
լար էֆքեար պէյան էտէպիլիլիլէր վէ ֆիքր-
լէրի թէնվիր էթմէք իչիւն հէր քէս պիլտիյինի
վէ տուլտուղունը քէմալը նէզաքէթլէ սէօյ-
լէյէպիլիլ, ֆազաթ հիշ պիրիմիլին սէլահիյէթ
իլէ սէօյլէմէյէ եա իլէմէյէ հազգը եօզ տըր:

Լաքին Փրօթէսթանթլըն ըէսմի հէյէթի
հաշնկիւսի տիր: Օ՝ նէրէտէ տիր: Պու մէսէ-
լէյէ տաիր էն մուհիմմ սիւալ պու տըր: Մէյ-
տանտա փէք մուհիմմ վէ հայաթի պիր տա-
լէթ վար, օնա քիմ ճէվապ վէրմէլէ տիր:
Հազիդաթը հալ շուստան իպարէթ տիր քի,
Հայ Բողոքականլարըն սէրսիյէթսար հէյէթի շիւ-
սիլիֆ մեվանտ սէյիլ ճիր, անմազ վիւնուսա կիթի-
րիլիլիլ ճիր:

Հայ Բողոքականլարըն Ազգապէսարսընը վար
իսէ տէ օ չիմտիլիք մաիւլ պիր հալտա

տըր: Պիր Վարչական ժողով հոգ տըր: Յ. Պոյաճեան էֆ. Իսթիֆա էթմիշ օլարագ, մուվազգաթէն օ մէմուրիյէթտէ տուրույօր, խուսուսա պու կիւնլէրտէ տէ նամիզաճըղը սէպէպինտէն օֆիսինտէ հաղըր պուլունամայօր: Շու հալտա Ազգապէտարան պու տալէթէ ճէվապ վերէճէք մէվգիտէ տէյիլ տիր:

Ազգապետարան տիւղէնինտէ օլսա պիլէ պու մէսէլէյի հալ ու թէսվիյէ էթմէք անըն սէլահիյէթի տախիսինտէ տէյիլ տիր: Օլսա օլսա միւզաքէրէյէ սէլահիյէթտար պիր հէյէթ հուսուլունտա հարտըմ էտէպիլիր Իտի:

Հայ Բողոքականներն պիր տէ Միոքիւն մէճլիսլէրի վար տըր: Պունլար սայըտա տէօրթ օլուպ Բիւքանական, (հանի Իսթամպուլ վէ տախիսինտէքի քիլիսէլէրին), Կեդրոնական (հանի Գայսէր իյէ, Մէրզիֆուն վէ տախիսլէրինտէքի քիլիսէլէրին) Խարփուք (հանի Խարփուք վէ տախիսինտէքի քիլիսէլէրին) Կիլիկիա (հանի Այնթապ, Մարաշ, Ատանա, վէ տախիսլէրինտէքի քիլիսլարըն) Միոքիւնլարը տըր: Պու Միոքիւնլարըն հէր պիրի քէնտի տախիսլէրին իշին սէլահիյէթլէ սէյլէյէպիլիր: Լաքին պունլարտան հիշ պիրիսի տիկէր Միւթիւնլարըն իւղէր ինէ սէլահիյէթ իշլէտէմէղ: Տէմէք օլուք քի պու Միոքիւնլարըն հիշ պիրի քէնտի պալընա Հայ Բողոքական լըղըն սէլահիյէթտար հէյէթի սայըլամաղ:

Հայ Բողոքական ճէմաաթլար իշին միսիօնէրլէր տախի սէլահիյէթտար պիր հէյէթ սայըլամաղար: Օնլար՝ քիլիսէլէրին տախիլի իշլէրինէ գարըյմաղար: Իմիւմ Հայ Բողոքականներին իշին սէլահիյէթտար պիր հէյէթ անճաղ չու հօլտա հուսուլա կէլէպիլիր, շէյլէքի, մէվգիլ տէօրթ Միոքիւնլար քէնտի թարաֆլարընտան միւսալի սայըտա Լիւզօր Ներկայացուցիչլէր թային էտէրլէր, վէ պու Լիւզօրլար հէյէթի օ Միոքիւնլար թարաֆընտան նուֆուլ իլէ իշլէյէպիլիր:

Իմտի պու նէվ պիր հէյէթ վիւճուտա կէլինճէյէ գատար պու Ազգային Ժողովուն տալէթինէ Հայ Բողոքականներին նամընա քէնտի պիր ճէվապ վերիլէմէղ: Վազաա մէսէլէ միւզաքէրէ վէ օ պապտէ էֆքեարը ումումիյէ թէնվիր վէ թէշքիլ էտիլէպիլիր: Լաքին քէնտի ճէվապ անճաղ էյլէ պիր հէյէթ թրաաֆընտան վերիլէպիլիր:

Վէ չիմտ պէյլէ պիր հէյէթին թէշքիլի գարուրիյէթ հիւքմիւնէ կէշմիշ օլուպ, իւք

ֆուրսաթլա ծնուն վիւճուտա կէթիրլիմէսի վաճիպ տիր: Իմտի կէրէք մաթպուլաթ, կէրէք Միոքիւնլարըն գործադիր ժողովլարը, կէրէք իսէ քիլիսէլէր վէ հէր պիր թէնտիր սահիպի փրօթսթանթ պու հէյէթին իւք ֆուրսաթլա թէշքիլինէ սայ էթմէլի տիր:

«Պէյլէ պիր հէյէթին թէշքիլի ուզուն պիր իշ տիր: Պունա պէքլէյիպ վազթ թէլէֆ էթմէտէն իսէ, նէ գատար օլապիլիրտէ օ գատար իթթիհատ էտիպ իշէ պաշլալալըմ, տէնիլիրտէ, պունա ճէվապըմըղ չու տըր քի, իքի նօղթա արասընտա էն գըսա խաթթ՝ խաթթը միւսթագիմ օլաուղու կիպի, պիր մազաէտէ վաաըլ օլմաղ իշին էն գըսա թարիգտէ նիզամ վէ գաիտէ թարիգի տիր:

Շու պիր խուսուսա տա տէրխաթըր էտիլմէլի տիր քի պու նէվ պիր իթթիհատ, զահիրէն կէօրինտիւլի կիպի փէք սատէ տէյիլ տիր: Էվվէլէքի պէնտիմիզտէ տէտիյիմիզ կիպի էսաս սատէ վէ մագուլ, վէ օ պապտէ իթթիլաֆ միւմքին վէ գօլայ տըր: Լաքին պիր մէսէլէյին քիսմիլէն մուվաֆֆազ օլապիլիմէսի իշին թէֆէրրիւթըն տա հիսապ էտիլմէսի լազըմ կէլիր:

Պիլիմ իւք վազիֆէմիզ Հայ Բողոքական պիր հէյէթ վիւճուտա կէթիրլիմէք տիր: Իմտի պու հէյէթին թէշքիլինէ չալըշալըմ:

Յ. Գ. Գ.

ԳԱՓԻԹԻԻԼԱՍԻՕՆԼԱՐ

1.

Դալիթիւլապիսընտ Թիւրքիա իլէ Էվրօֆա հիւքիւմէթլէրի արասընտա ազտ օլունան մուլահէտէլլէ էճնէպի թէպաալարընա վերիլէն խուսուսի իմթիյաղլար տըր: Հիշ պիր մէսէլէ Օսմանլը թարիսինէ պու գատար թէնտիր էթմէմիշ օլաուղու կիպի, էլան պու մէմլէքէթին պախթընա էն չօգ ալազատար օլան չէյ պու գալիթիւլապիսընտ մէսէլէսի տիր: Օսմանլը գուվվէթի վիւճուտա կէլիպ ֆիւթուհաթլար իլէ իլէրիլէր իքէն՝ Էվրօֆա հիւքիւմէթլէրի իլէ հիշ պիր մուլահէտէ վէ ալազատա պուլունմամըլ իտիլէր: Զիրա պիր Միւսլիման հիւքիւմտար պիր Խրիսթիան հիւքմտարը փատիշահ տէյու թանըմաղ վէ անը քէնտի միւսալիսի ատտ էտիպ անըն իլէ անտա կիրէմէղ իտի: Օլսա օլսա ծալարա պիր ինսան եա ինամ էտէպիլիր Իտի: Իշթէ իւք մուլահէտէ պէյլէճէ

պիր իհսան եւ լոյթֆ Կոլլու պաշլամըն տըր, վէ օլ վազթըն սոնլթանը խայալ էտէմէմիշ խոթ քի պու լութֆ նէ գասար փահալընյա մալ օլաճազ վէ տէվլէթին իսթիգալընյա նասըլ թէէսիր էտէճէք խոթ:

Օսմանլը հիւքիւմէթի էվրօփա իլէ իլք տէֆա 1520 տէ Սուլթան Սիւլէյման զէմանընտա ալազայա կիրմիշ տիր: Օլ վազթ տիրնեատա պաշլընա իւլ հիւքիւմէթ Կանի Ֆրանսա, Իսփանիա վէ Ավսթրիա մէվճուտ օլուպ՝ Ֆրանսա սըզլար շարգտա ազ չօզ թիճարէթէ պաշլամընլար վէ Ֆրանսըզ պայրաղընը թաշըյան կէմիլէր Օսմանլը սուլարընա կէլմէյէ միւսաատէ օլունմուշ խոթ: Պու զէմանտա Ֆրանսա փաաիչանը Ֆրանսուա պիրննճի՝ Իսփանիալընլար իլէ մուհարէպէ էտիպ, մաղուպ օլմուշ վէ Կարօլօս փատիչանըն էլինէ էսիր տիւշմիւշ իխոթ: Ֆրանսուա՝ Սուլթան Սիւլէյմանա պիր մէքթուպ Կաղարապ միւրաճաթ էտիպ, քէնտիւնի խէլաս էյլէմէսինի ըէճա էտէր: Սուլթան ճէվապէն շու աթիտէքի մէքթուպու Կաղմըն տըր:

«Ֆիրէնքլէրին գրալը Ֆրանսուա սէն սին քի»

«Խատէմէնտէն Ֆրէնկիփանի Ետիլլէ քեաֆֆէ ի գրալարըն մէլճա ը օլան Պապ ը Ալիմիլլէ պիր մէքթուպ իրսալ էյլէյիպ, տիւշմէնին սէնին մէմլէքէթինի զապթ վէ սէնի հապս էյլէտիլինի պէյան իլէ պիլէ իլթիճա վէ թախլիսին իչիւն իմտատ թալէպ էյլէմիշսին: Պու ճիւմլէ ըրճա վէ թալէպլէրին՝ փէնան ը ալէմ օլան թախթ ը շահանէմ հուզուրընա արզ օլունուպ, քեաֆֆէսի մալիւմ ի իլմ ի շահանէմիլ օլմուշ տըր:

«Հաշմէթու սէլէֆլէրիմիլ վէ մուազզամ էճաատըմըզ (Ալլահ գապըրլարընը նուր էյլէսին) մուհարէպլէր էտիպ տիւշմէնլէրի թէնքիլ էթմէքտէն տալա ֆէրաղաթ էթմէտիլէր: Պիլ տախի անլէրին էօրնէյինէ իմթիսալ էտիյօրըզ: Ալէտտէվամ մէմլէքէթլէր թէսիւր վէ միւսթահքէմ գալալար զապթ էթմէքտէ օլտուգ: Կէճէ կիւնաիւզ աթըմըզ էյլէրլէնմիշ վէ գըլըճ պէլիմիլտէ տիր:

«Ճէնապ ը հազգ խայրլըսընը իհսան էյլէսին վէ հէր նէ քի արզու էտիյօր իսէն սանա իհսան օլունսուն: Ճիւմլէ մուհարրէրաթըմըզ մասալահաթիլիւզարընըղտան անլայաճագըն, պէօյլէճէ մալիւմին օլտուն»

Պու մէքթուպ Օսմանլը սուլթանլարընըն Բրիտիան պիր փատիչանա իլք տօսթանէ

մէքթուպու օլտուղու իչիւն տիլգաթա շայան տըր:

Սուլթան Սիւլէյման վատընը իճրա էտէրէք պիր միւթթէֆիլ կիպի տօնանմայը մըրանսըզլարըն էմրի ալթընա վազ էտիպ օրտուտու իլէ Իսփանիանըն միւթթէֆիլ օլան Ավսթրիա Մաճարիսթան իւզէրինէ հիւճիւմ էյլէր: Վիէննայը մուհասէրէ էտիպ Ֆրանսուայը գուրթարըր: Պու միւնասէպլթլէ տօսթլուգ պաշլայըպ 1586 տա Ֆրանսըզլարալութֆ օլմազ իւզրէ իլք խաթթ ը հիւմայուն վէրլիլր: Իշթէ պու իմթիլաղլար տըր քի ոճրատան կէլէն ճիւմլէ գափիթիւլափօնլարա էսաս օլմուշ վէ Օսմանլը հիւքիւմէթինի էպէտէն մահքիւմ էյլէմիշ տիր: Իշպու խաթթ ը հիւմայունըն սուրէթի աթիտէքի տիր:

«1. Փատիչան ը մուազզամ վէ Ֆրանսըզ գրալը պէյնինտէ սուլ՝ վէ տօսթլուգ մէվճուտ խոթինտէն ճիւմլէ թէպաա վէ խարաճկիւզարլարը Եէք տիկէրինին մէմալիքինին իսքէլէլէրինէ սէյր ու սէֆէր էտիպ Կաթազ օլմայան հէր նէվ թիճարէթլէ սէրպէսթճէ մէշղուլ օլմաղա մէղուն տըրլար: Անլէր իսթէտիքլէրի կիպի իտխալաթ վէ իխրաճաթ էտէճէքլէր վէ քիմսէ անլէրէ միւտախալէ էտէմէյէճէք տիր:

«2. Գրալ իսթանպօլա եւ հէր հանկը պիր մահալէ գօնսօլու իրսալ էյլէտիլինտէ գապուլ օլունաճազ վէ Ֆրանսըզ թէպաալարը պէյնինտէ գուհուր էտէն թիւճարի, սիյասի վէ ճինաի ճիւմլէ մէսաիլի գօնսօլու քէնտիսի ֆասլ վէ հալլ էտէճէք: Անլէրին տալասընը հիլ պիր Օսմանլը մուհաքէմէսի Կա գատը իսթիմա էտէմէյէճէք վէ վէրտիքլէրի հիւքմ քէնլէմ Եէօքիւն հիւքմիւնտէ օլաճազ: Օսմանլը մէմուրլարը Ֆրանսըզ գօնսօլուարընըն վէրտիլի հիւքմիւ իճրայա մուազէնէթ էտէճէք:

3. Պիր Օսմանլը վէ Ֆրանսըզ պէյնինտէ գուհուր էտէն տալալարտա, գօնսօլու թարաֆընտան պիր թահրիրաթ կէլմէյինէ գատը Օսմանլընըն տալասընը տիւշմէյէճէք: Գրալըն թէպաալարըն հիլ պիր վազթ թէրճիւման հազըր օլմայընճա մուհաքէմէ օլունմայաճազ:

4. Պիր ճինայէթ մէսէլէսի իչիւն, Ֆրանսըզ թէպաաալընտան օլան պիր քիմսէ գատը հուզուրընտա մուհաքէմէ օլունմայըպ Կալընըզ Պապ ը Ալիտէ սաարաղաւըն Կախօտ վէքիլինին հուզուրընտա իսթիւմալ օլունաճազ վէ

օնւարըն ալէյհինէ պիր Օսմանլընըն չէհատէթի
թահգիդ օլունաճագ տըր :

5. Ֆրանսա թէպաասընա աիտ օլան հարպ
վէ թիւճճար կէմիլէրի, վէ տէրունլէրինտէ
պուլունան էչեա, էրզագ, մուհիմմաթ վէ էս-
լիհա՝ սահիպինին եա գօնսօլօսըն րիզասը օլ-
մայլընճա իսթիմալ օլունմայաճագ, հաթթա
Չաթը շահանէ պիլէ անլէրի գուլլանմայա-
ճագ :

6. Էյէր գրալըն թէպաասընտան պիրի ա-
խէրինէ օլան պօրճունու իֆա էթմէզտէն մէ-
մալիք ի շահանէտէն կիտէր իսէ, օլ տէյն ի-
չիւն նէ գօնսօլօս նէ ախէր պիր Ֆրանսըզ մէ-
սուլ օլմայաճագ : Եալընըզ օլ մէտեուճ՝ գրա-
լըն մէմլէքէթինտէ իսէ գրալ միւլթէքիյի իլ-
դամ էտէճէք տիր :

7. Դրալըն թէպաալարը իսթէտիքլէրի կի-
պի վասիյէթլէրինի իճրա էտէճէքլէր, շայէտ
վասիյէթսիդ վէֆաթ էտէրլէրսէ գօնսօլօսըն
հիմայէ վէ դարարը իլէ վարիսլէրինէ թէվզի
օլունաճագ :

8. Ֆրանսըզլար Փալէսթինտէ վէ մէմալիք
ի շահանէնին հէր թարաֆընտա իսթէտիքլէրի
կիպի ային ի բուհանիլէրինի իճրա էտէճէքլէր
վէ Ֆրանսըզ տինինէ աիտ օլան բուհանիլարըն
հէր նէ միլլէթտէն օլուր իսէ օլսուն, մէսքէն
վէ քիլիսէլէրինէ քիմսէ միւտախէլէ էտէմէյէ-
ճէք վէ այինլէրինէ քիմսէ մանի օլմայաճագ
տըր :

9. Ախէր ճիւմլէ թիւճճարլար վէ կէմիլէր
Ֆրանսըզ հիմայէսի վէ պայրաղը ալթընտա
Օսմանլը մէմալիքինտէ ախզ ու իթա վէ սէյ-
եահաթ էտէճէք տիր :

10. Թարաֆէյն եէքտիկէրի թէպաալարըն-
տան էսիր ալմայաճագ վէ օլանլարը տա ազատ
էտէճէք տիր :

Պու իլք վէ էսասի մուհէտէ սօնրատան
ախէր տէվլէթլէրէ տախի թէշմիլ էտիլիպ
կիթտիքճէ թէվսի էտիլէրէք չիմտիքի հալինէ
վասըլ օլմուշ տըր : Դափիթիւլասիօնլարըն
պու մէմլէքէթէ շու ֆաիտէսի օլմուշ տըր քի
թիւրքլէր եապաշ եապաշ միւսլիման օլմայան
ինսանլարա տախի հիւրմէթ էթմէյէ ալըշտը-
լար : Էվրօփալըլար պուրայա սէրպէսթճէ կէ-
լիպ մէտէնիյէթ վէ սանաաթ նուսուռնէլէրի
կէթիթէպիլտիլէր : Պու սայէտէ մէքթէպլէր ա-
չըպ լիսան վէ իլմիլէրինի իլհագ էտէպիլտիլէր :
Վէ պու հօլ իլէ տօլայըտան օլսուն Գրիսթի-
յանլարըն մուհաֆազասընա խըզմէթ էտիպ

սէրպէսթճէ րայալարըն հալինի էվրօփայա
պիլտիլէր : Լաքին մաէթթէսսիւֆ մէմլէ-
քէթին իգթիսատի վէ սիյասի իսթիգալինէ
վէ իրիսթիյանլարըն ահվալընա օլ գատար
մուզիրր օլմուշ տըր քի մէնֆաաթը զիքրէ
պիլէ շայան տէյիլ տիր :

Պիրինճի մազարրաթը իգթիսատի տիր : Էճ-
նէպիլէր քէնտի էմիթաալարըն կէօմրիւքտէն
մուհաֆ եա ճիւլի կէօմրիւք իլէ մէմլէքէթէ
իտիալ էտէրէք տախիլտէ սանաաթ վէ սէր-
վէթին թէրագգըսընա մանի օլմուշ տըրլար :
Էվրօփալըլար էվլէլէճէ թէրագգը էթմիշ օլուպ
օլ գատար քէսրէթ վէ դանիմէթ իլէ էչեա վէ
էմիթաա իտիալ էյլէտիլէր, վէ էօյլէ ու-
ճուզ հափապիլտիլէր քի եէրլի էհալի անլէրի
քէնտիսի հազըրլամագ թէշէպպիւսինտէ պիլէ
պուլունմատը : Էօյլէ թէշէպպիւստէ պուլուն-
սալար պիլէ էվրօփանընքիլէրէ րէզապէթ էթ-
մէք գապիլ օլմատը : 200 քիպրիթի պէշ փա-
րայա ալապիլէն էհալի արթըզ քիպրիթ հափ-
մագ տէրտինէ տիւշէմէզ իտի : Էհալի մուհա-
ֆազասըզ օլարագ պիւս պիւթիւն էվրօփանըն
մէրհամէթինէ թէսլիմ օլունմուշ օլտու : Պու-
նա էվրօփալը թաճիրին սէրպէսթլիյի վէ թիւր-
քիա մահքէմլէրինին, մէմուրլարընըն սու ի
իտարէսինտէն արի օլարագ գօնսօլօսըն հիմա-
յէսինտէ էմիլիէթի դամմ օլունտու, պիթթապի
եէրլի էհալի պօյնունու պիւքիւպ Ֆիրէնկին է-
լինէ պագմագտան պաշգա պիր չարէսի գալ-
մատը : Պունըննէթիճէսինտէ սէնէ պէ սէնէ էհա-
լի էլպիսէսի, ֆէսի, գօնտուրասը, էչիասը ռըշըր,
գապը, իչկիսի, մէֆրուշաթը, իլաճը, եաթա-
ղը, սիւահը, վափօրը, տէմիրի, ճամը, չէ-
քէրի վէ չապը իչիւն փարալարընը էվրօփա-
լըյա վէրիպ լիւն պէ կիւն ֆագիր վէ ճահիլ
գալտը : Էնճամ չիմտիքի հալինէ եանի իգրի-
ուսի եաաիք հալինէ կիրիֆթար օլտու : Օս-
մանլը մէմալիքինին իսթիգալընըն զայալընը
իլք իմզալայան, էն մուաղգամ վէ ագիլ սայը-
լան Սուլթան Սիւլէյման օլմուշ տըր :

Ա. Ս. ՆԱԳԳԱՇԵՍԱՆ

Իլք վազիֆէմիդ վէ էն մուհիմմ իչիմիդ
քէնտի շախսըմըզա աիտ ումուրու նիզամընա
գօյմագ տըր : Էն էվլէլէ քէնտիմիդէ սատըզ
օլմայըլըզ, հօզ իսէ էնճամ պաշգալարա տա
իտին պուլունուրըզ :

ՐՈՒԶՎԷԼԹ

ԱՎԱՆԸ ՀԱՋՐԵ

Փրո. Գօլեմյեր վե «Ագասաւարս» . — Ագասաւարստա «Աստ» փրո. Գօլեմյերտէ կէօրմէքտէ օլտուղու ապագգայնացուլ եանի միլլիյէթէ մուղայիր թէէսիրաթտան պահս էտէրէք անլէրի մուախէզէ էթմէք իւզրէ պազը պէնտլէր նէչը էթմէքտէ տիր: Պիզիմ զաննըմըզճա «Ատոմ» եա մէզքիւր Գօլեմյէր հազգընտա կանլը եախօտ նօգսան մալիւմաթ ալմըլ տըր, եախօտ միլլիյէթ հիսսի հազգընտա պազըլաւընտան ֆարզըլ թասավվուր թաշըմադտա տըր: Պիզ պու Գօլեմյէրին պիրինտէ 25 սէնէ զատար մուալլիլիք էթմիշ օլտուղումուզտան պէօլէ պիր մէյլին պուլունտուղունտան խապէրտար տէյլիլզ, պինաէնալէյհ «Ատոմ»ըն պու թէլաշնա պիր լիւզում կէօրմէյօրըզ: Լաքին չիմտի պու մէսէլէնին միւզաքէրէսինէ կիրիշմէք տէ իսթէմէյիլ, զիրա պիզճէ պէօլէ պիր միւպահասէ նապէմահալ կանի վազըթսըլ տըր: Շու սըրատա Հայ Բողոքականլար իլէ Հայ Լուսաւորչականլարըն արասընտա իթիլաֆ վէ իթթիհատ հասըլ էթմէք արզու օլունուր վէ հէր իքի թարաֆտան պու ուզուրա ճիտտի ճէհուլէր սարֆ օլունուր իքէն, թամօ պու վազթտա Հայ Բողոքականլարա փէք սէվկիւլիւ օլան եիւքսէք միւէսսէսաթ ը իլմիշլէրի ալէյհինտէ պու նէվ նէչրիյաթտա պուլունմադ ազալի րազթ (tact) իշի տէյիլ տիր: Պու արզու էտիպ չալըշաղըմըզ իթիլաֆ վէ իթթիհատ իշինտէ պիլաչիւպէն օ միւէսսէսէլէրին տէ պէօլիւք պիր հիսսէսի պուլունմաճադ տըր: Իմտի հազիզաթ օլտուղու էլան իսպաթ օլունմամըլ վէ պէլքի տէ իսպաթ օլունմաճադ օլան պիր մէվզուր մէյտանա աթմադլա, պազը ֆիքըլէրի իթթիհատ ալէյհինտէ նախապաշարնէլ էթմէք քիւր ը ազիլ տէյիլ տիր: Վէլէվ օ միւէսսէսէլէրտէ պու նէվ պիր մէյլ պուլունմա պիլէ, պիզճէ չու վազթ սնըն պահսընա կիրիշէճէք զէման տէյիլ տիր: Տիկէր էրմէնի րէֆիզլէրիմիլ տախի արա սըրա Հայ Բողոքականլար ալէյհինտէ եազմադա թէճրիպէ օլունտուղլարընտա պու խուսուսու տէր խաթըր էթսէլէր զաննըմըզճա տահա խայըլը օլուր: Պիզ ազատ միւզաքէրէյէ գարըն տէյիլ իլ, Լաքին պիլա չիւպէն հէր չէյին տէ միւնասիպ պիր վազթը վար տըր:

Ինկիլթերու վե էրմ. խախար. — Պու կիւնլէրտէ շարդի Անատուլունու 6 վիլայէթլէրինտէ իսլահաթ մէսէլէսի Օսմանլը հիւքիւմէթինին վէ էվրօփա տէվլէթլէրինին նազար ը տիզգաթընը ճէլպ էթմէքտէ տիր: Հիւքիւմէթ ի Օսմանլէ պու իսլահաթըն լուզումունը հիսս էտէրէք վէ իսլահաթըն իճրասընտա էճնէպի մուալլէնէթինին էնէմմիյէթինի թագտիր էտէրէք պունտան պիր գալայ մուզատտէմ Ինկիլիզ հիւքիւմէթինէ միւրաճէաթ էտիպ, էրմէնիսթանտա պու մազսէտ իչիւն հիւքիւմէթէ մուալլէնէթ էտէճէք Ինկիլիզ միւսթէշարլար վէ փանտարմազա պիթլէրի թալէպ էյլէմիշ իտի: Տէյիլ Թէյիլրաֆըն մուխապիրինին զաննընճա պու միւրաճէաթա միւնասէպէթլէր չունլարտան իպարէթ իտի: (1) էրմէնիլէր արասընտա պու իսլահաթ արզուսընը իլք տէֆա ույանսըրան Ինկիլթէրա օլմուշ, վէ (2) Ինկիլթէրա միւխաթէլիթ գալմլարը իտարէ էթմէքտէ թէճրիպէքնար պիր տէվլէթ օլարազ, պու իշի պաշա չըզարապիլէճէք մէմուրլարը էքսիք օլմազ, պիր տէ (3) զաթէն Ինկիլթէրա Գըպընս մուաէէտէսի մութլուպունճա էրմէնիսթան իսլահաթընա զըսմէն մէսուլ պուլունույօր: Օսմանլը հիւքիւմէթինին պու թալէպինէ Ինկիլթէրա պիր միւտտէթ սիւքիւթ տուրաուզտան սճրա պու եազընլարտա ճէվապ ը րէտտ վէրմիշ տիր: Պապ ը Ալի պու ճէվապտան մէյուս օլմաշարազ Ինկիլիզ հիւքիւմէթինտէն թէքրարէն թալէպ էթմիշ քի, ազալի չիմտի Թիւրքիանըն թէնսիգաթ ը Մալիյէ Գօմիսիօնընտա պիր ազա օլան Ինկիլիզ Մր. Բօպլէրթ Կրէյվզէ, պու վազիֆէնին թէվտի էտիքմէսինէ միւսաատէ էյլէսին, վէ միւմալիլէյհ մէզքիւր վիլայէթլէրին Միւքիթթիլ ի Ումումի վազիֆէսինի իֆա էյլէսին: Պապ ը Ալինին պու թէքլիֆինէ տէ ճէվապ ը րէտտ վէրիլմիշ տիր: Տէյիլ Թէյիլրաֆ պու մէսէլէյի էլէ ալըպ պիր պաշ մէգալէսինտէ չու մէալտէ իտարէ ի քէլամ էտիյօր: — «Պու կիւն Թիւրքիանըն իլք իշի քէնտի ումուր ը տախիլիյէսինի թանդիմ վէ օ հօլտա Ասիա Թիւրքիանըն մէվճուտիյէթինի թէէմին էթմէք տիր: Վէ պունուն իչիւն էն իլք ատըմլարտան պիրիսի էրմէնիսթան իսլահաթըն տըր: էրմէնիսթան վէ Արապիսթան իչիւն մուխաթրիյէթ թալէպ էթմէք Թիւրքիանըն հաքիմիյէթինի իսլալ էտէճէք օլտուղունտան, վէ իսլահաթ իճրա օլունմազտա պու նէթ իճէնին մու-

հազազ օլտուղու մայիւմ օլարագ, թիւրքիա պու խաւհաթըն իճրասընա գարար վերիպ պու իշտէ Ինկիլթէրրանըն մուալէնէթինի թալէպ էյլէտի: Վազաա Սըր էտուրրա Կրէյ՝ Շարգ մէսէլէսի իլէ ուղրաշըր իքէն պիր թա- գըմ պէօյիւք միւշքիլաթ էօնիւնտէ պուլունու- յօր: Անատուրուտա՝ Ալմանիա վէ Ֆրանսանըն մէնաֆիի վար, էրմէնիսթանա՝ Րուսիանըն միւ- նասիպէթի վար, Իթալիա տախի Պահրը Սէ- ֆիտ սահիլլէրինտէ եէնի մէնֆաաթլար էլտէ էթմէքտէ տիր: Ինկիլթէրրանըն պու միւսթէ- լիֆ մէնֆաաթլարա գարշը իլլէմէսի միւշքիլ տիր: Լաքին օ պիր թարաֆտան հիսապ էտէ- ճէք խուսուտար տա վար տըր: Էրմէնիլէր տիկէր տէվլէթլէրտէն զիյատէ Ինկիլիզ իտա- րէսինտէն խօշլանըրդար, վէ Ինկիլիզ մէմուր- լար պու խաւհաթ իշինի իճրայա տահա զիյա- տէ միւսթաիտ տիրլէր, խուսուսա շու սըրա- տա փէօն թիւրք փարթիսի մէմլէքէթտէ հէրճ ու մէրճտէն միւնթազամ պիր իտարէ չըգար- մաղա չալըշըր իքէն, անլէրին պու թէքլիֆի- նի ըէտտ իլէ անլէրին էյի առէմլէրինի կիւ- ճէնտիրմէքլիյիմիզ քեարը ազիլ տէյիլ տիր: Ապտիւլ Համիտ՝ թիւրք իմիէրաթօրուղունը պլիֆիլի խարապ էթմիշ իտի: Իթթիհատ վէ թէ- րազըր Գօմիթէսի ըէիալէրի պու խարապլէր արասընտան պիր էմին հօլ աչըպ, մէմլէքէ- թին նէմասընը թէէմին էթմէյէ էլլէրինտէն կէլէն հէր չարէյի գուլլանտըլար, Վէ չիմտի էրմէնիսթանտա իճրա օլունաճագ խաւհաթ իշին պիզի իմտատա չաղըրըյօրլար, պիզ իսէ պունը ըէտտ էտիյօրըզ: Պունտան մատա Ինկիլթէրրա իլէ Օսմանը իմիէրաթօրու- ղու արասընտա էթէտէն պէրու մէվճուտ օլան տօսթլուգ, վէ Հինտիսթան իմ- փէրաթօրուղումուղճա թիւրքիանըն էհէմ- միյէթի պու միւրաճէաթըն միւնասէպէթինի թէէյիտ էտէր: Վազաա թիւրքիա պիզիմ տօսթլուղումուղճա տաիմա էն էյի մագսէտլէ- ըն գուլլանմատը: Գըրըմ մուհարէպէսինտէն պէրու պազէն պիզ թիւրքիայա էօյլէ պիր տէս- թէք օլտուգ քի խաւհաթ իճրասընա լուղում կէօրիւլմէտի, պազէն տէ թիւրքիա վատ էթ- տիյի խաւհաթը իճրատան իմթինա էյլէտի: Պիզիմ էն պէօյիւք գուսուրումուղ, Գրիստիան թէպաա գալմլարըն չէքտիքլէրի թէատ- տիլէրտէն տօլայը ըէֆ էթտիքլէրի ֆէր- եաալարա ըաղմէն, Օսմանը իմիէրաթօրու- ղընըն թամմ պուլունտուղու հալտա տէվամ

էթմէսինէ մուալէնէթ էթմէմիզ օլտու: Թիւր- քիա Ինկիլիզ իմիէրաթօրուղունըն գատիմ տօսթու տըր: Պիր տօսթուն գուսուրլարընը խապէր վէրմէք վէ պէօյիւք խաթալարը իշին տէվա կէօսթէրմէք տաիմա խօշլպիր վազիֆէ տէյիլ տիր: Լաքին տօսթ քէնտիսի պու իս- լահաթ էմրինտէ քէնտինէ մուալէնէթ էթմէ- միզի թալէպ էտէրտէ պիզիմ պէօյլէ պիր թէք- լիֆի ըէտտ էթմէմիզ տէ նէզաքէթին խարի- ճինտէ պիր ֆիլլ օլուր:»

«Թայւղ» վե էրմէնի խաւհաթը.— Թայւղ պիր պաշ մէգալէսինտէ եաղըյօր քի, Րիվայէթ օլունտուղունա կէօրէ, Պապը Ալի, տէվլէթլէրին էրմէնի խաւհաթը հազգըն- տա վուգու պուլմասը մէհուգ թէքլիֆաթընըն էօնիւնիւ ալմագ իւզրէ պաշըճա էրմէնի վիլա- յէթլէրինէ Միւսլիման պիր վալի ի ումուսի թալին էտէճէք վէ մայէթինէ եէրլի վէ էճնէ- պի միւշալիլլէրէր վէրէճէք իմիշ: Մայիւմ տիր քի էրմէնիլէրին հալ վէ վազիլէթինի ախըրէն տէվլէթլէր՝ օլտուգճա ֆաալ պիր սուրէթտէ նազարը միւթալաայա ալմըշար տըր: Տէր- սաատէթտէ սիւֆէրա իճթիմա էթաի վէ պիր խաւհաթ էսասը գարարաշարապ պիւթին տէվլէթլէրին մագհարը թասսվիպի օլտը: Պի- նաէնալէյի պու շէրաիթ տախիլինտէ իշին փա- ըիգտէն իշար օլունտուղու վէճհլէ, Պապը Ալի իլէ եալընըզ պիր տէվլէթ արասընտա հալլ է- տիլէպիլմէսի չայանը գապուզ պիր ֆարզիյէ առտ էտիլէմէզ. մէսէլէ պիւթին էվթօփայա թէ- ալլուգ էտէր: Պինաէնալէյի մէսէլէ Պապը Ալի իլէ ումուս տէվլէթլէր արասընտա հուսուլա կէ- լէճէք պիր իթիլաֆ նէթիճէսինտէ հալլ օլուն- մագ լազըմ կէլիր: Պուրասը կէչէն Մայիւ- ալընտա խարիճիյէ նէզաքէթի պիւսճէսինին միւզաքէրաթը էսնասընտա խարիճիյէ նազըրը թարաֆընտան աչըգտան աչըղա պէյան օլուն- մուշտը: Իթթիյար վէ եա կէնճ թիւրքիանըն էն ազըլլը վէ միւճէրրէպ զաթը տա տախիլ օլտուղու հալտէ պիւթին ըիճալը սիյասիյէ պիլիլլէրէր քի էրմէնի մէսէլէսի սէրի վէ միւճէսիլը պիր սուրէթտէ հալլ ու թէսվիյէ էտիլմէյէճէք օլուրսա Մաքէտօնեա մէսէլէսի թարազընտա նէչվ ու նէմա պուլապիլիլի վէ Օսմանը իմիէ- րաթօրուղունա տահա մուղիլըր նէթիճէլէր հա- սըլ էտէպիլիլը, Պիր պաթն էվվէլ էրմէնիլէր գաթը հազրէթ ի փատիշահինին իրիսթիան

թէ պատար արասընտա էն սատրգլարը իտի։ Թիւրքէրէ իսեան արգոստունտա պուլունմագ-
լէ թանթ ք չիւպհէտէ օլան Բում, Պուլըար,
վէ ստիր կեալուրարտան թէ ֆրիգ էտիւմէք
իւզրէ քէնտիւրինէ «Միւլէթ ի սատրգէ» տէ-
նիրտի։ Պազընօգթա ի նազարլարտան քէնտիւ-
րինին պիր թագըմ իմթիյազաթը վար իտի,
վէ էլան տա վար տըր։ Օնլար պու իմթիյազը
փէք թագտիր էտէրլէր վէ պաչգա պիր իտա-
րէ ալթընտա պունլարը աշնէն մուհաֆազա է-
տէմէյէճէքլէրինի պիլիւրլէր, Փաթրիգէ մուս-
վէնէթ էտէն ճիսմանի վէ բուհանի մէճլիսի վէ
«Միւլէթ» իլլէրինէ պագան ստիր քիսմէլէրի
էհալի ինթիխապ վէ թային էտէրլէր։ Նի-
քեհալարընը քէնտիւրլէր գըյարլար, քիլի-
սէլէրինի, մէքթէպլէրինի, իսսթախանէլէրի-
նի քէնտիւրլէրի իտարէ էտէրլէր, լիսանլարըլա
պիւլամիւլմանաթ թէքէլիւմ էտէրլէր, վէրլի
թահսիւտարլարընա վէ պազը Բիւրտլէրէր րադ-
մէն իլլէրինտէն պիր չօղու չըրագլըգ իլէ,
թիւճնարըգ իլէ պէօյիւք պիր սէրվէթ դա-
գանմըլար տըր։ Թիւրքիա խարիճինտէ պիր
վաթանլարը հօգ տըր։ Թիւրքլէր քէնտիւրլէրինէ
ճան վէ մալ իստսոստունտա քեաֆի մէզունի-
յէթ թէյմին էթտիքճէ մէմնուն օլուրլար
իտի։ Պունլարը իմփէրաթօրուղուն մէմնուն
հէմէյէրիլէրի հափմագ Թիւրք բիճալը սիյա-
սիյէսի իլիւն պիրինճի տէրէճէտէ մուհիմմ պիր
վազիֆէ տիր։ Էրմէնիլէրին էն պաչը թալէպ-
լէրի իսթանպօլտա պիլէ դայր ի մագուլ վէ
միւֆրիթանէ ատտ էտիլէմէզ, Փօլիթիգայը սէ-
նաաթ իթթիխազ էտէպլէր, թահրիքեաթ
հէվէսինտէ պուլունանլար դայր ի գապիլ ի
գապուլ պիր թագըմ մէթալիպաթ տէրմիյան
էտէպիլիւրլէր։ Ֆագաթ պու սիւքիւնփէրվէր
վէ չալըչգան գալմըն էքսէրիյէթ ի ազիմէսի
գաթէն մալիք օլտուգլարը իմթիյազաթա գա-
միմէթէն մալ վէ ճան էմիյէթ ինտէն պաչգա պիր
չէյ իսթէմէզ։ Պալգան մուհարէպէսինտէ գաթ
ը հազրէթ ի փատիչահի ուզրունտա սատրգանէ
հարպ էթմէլէրի Թիւրք իտարէսինի պիր պօ-
յունտուրուգ ատտ էտէրէք ճնտան գուրթուլ-
մագ էմէլինտէ պուլունմատրգլարընը իսպաթ
էթմիլ սիր։ Ֆագաթ Թիւրքլէր ինթիյաթքեար
իսէլէր՝ օնլարըն սապը վէ թէհամմիւլիւնէ իս-
թինտա էթմէլէրտէ տէվամ էթմէլէր։ Ուզուն
սէնէլէրտէն պէրի վազթ վազթ մարուզ օլ-
տուգլարը ֆէնալըգլարը Էրմէնիլէրին տահա
զիյատէ թէհամմիւլ էթմէլէրինէ ինթիլար օ-

լունամագ։ Օնլար ճանլարընը վէ օճազլարը-
նըն մասունիյէթինի իսթիհսալ էթմէլի տիրլէր։
Օնլար գաթլը ամմ թէհիլքէսի ալթընտա հաչա-
մագտան գուրթուլմալը տըրլար։ Օնլար մա-
գուլ, ատիլ վէ միւնէվվէր պիր իտարէյէ մա-
լիք օլմալըտըրլար։ Էրմէնիլէր պու թէյմինա-
թա հալընըգ քեաղըտ իւզէրինտէ գալմագ
չարթըլա ուզուն միւտտէթ մալիք օլտուգլարը
ֆագաթ հազիգաթտա չէրաթիթ ի հայաթիյէլէրի
հիչ տէյիլմէտիյի ճիհէթլէ չիմտի պու իսլահաթ
ը գըրթասիյէնին իսլահաթ ը ֆիլիլիյէյէ ինզը-
լապ էթմէսի լիւզիւմիւնէ գանի պուլունմագ-
տա տըրլար։ Պունուն իլիւն, ալթընտա պու-
լունմագլարը իտարէնին պէյնէլ միլէլ պիր
գօնթրօլա թապի օլմասընը իսթէյօրլար, օն-
լար պունուն պէհէմհալ դարուրի պու-
լունտուղունա պիհագգին գանի օլտուգլա-
րը կիպի տէվլէթլէր վէ Թիւրքիա ահվալընը
պիւլիւն թանըյանլար տա պու ֆիքրտէ տիր-
լէր։ Իսլահաթըն իճրասընը պիր Թիւրք վալի
ի ումումիյէ վէ եախօտ էվրօֆալը միւլալիւր-
լէրէ մալիք Թիւրքլէրէ պրագմագ օնլարը իւք
խաթվէտէ ազիմ պրագմագ օլաճագ տըր։

Ամէլի պիր թագըմ իսլահաթ իտիալ էտէ-
պիլմէյէճէք օլուրսա թէհատտիւս էտէճէք գա-
րըչըգլըգլար պէհէմհալ պիր թագըմ մէսալի
թէվլիտ էտէճէք տիր քի տէվլէթլէր պու մէ-
սէլէլէրին վիճուտ պուլմասընը իսթէմէլլէր,
վէ պու մէսէլլէր տէվլէթ ի Օսմանիյէնին Ա-
սիատաքի թէմամիլիթ ի միւլքիլէսի իլիւն դա-
յէթ վէլիւմ թէհիլքէլէր թէվլիա էթմէքսիլին
վիճուտ պուլամագ։ Պէօյլէ պիր թագըմ մէ-
սալին թէվլիտի Թիւրքիա իլէ գօմշուլարընը
պազըլարը արասընտա պէհէմհալ պիր թա-
գըմ միւլքիլաթ չըգարաճագ հախօտ տէվ-
լէթլէրին պիրի միւնֆէրիտէն Թիւրքիա ու-
մուրը տախիլիյէսինէ միւտախիլէ էտէճէք
տիր։ Իթթիհատ վէ Թէրագգը ֆըրգասընը
հիչ օլմագսա պիր գըսմը պու հագաթի տէրք
էթմէքտէ տիր։ Պունլարըն Պապը Ալի-
նին եէնի մուվաֆֆագիլէթ ի սիյասիյէսինտէն
մաղրուր օլարագ եինէ պիր թագըմ իսլահաթ
ը գըրթասիյէ մէվախիլիլէ տէվլէթլէր վէ Էր-
մէնիլէրէ մուճիպ րէտտ ճէվապ վէրմէք մէս-
լէքինի թէրճիհ էտէճէք միւֆրիթլէրին թէէսի-
րաթընա մաղլուպ օլմալաճագլարընը իւմիտ
էլլէրիլ։ Չիւնքի պէօյլէ պիր հարէքէթ Թիւր-
քիայը Էվրօֆանըն մէվէտտէթ վէ թէվլէճճիւ-
հիւնտէն վէ մուլվէնէթ ի մալիյէսինտէն մահ-

րում պրագոր: Հալպու քի պունլար Ասիա-
տաքի իմփէրաթօրլուղուն թէ՛մին ի հայաթը
իչին էլղէմ տիր: Տիկէր թարաֆտան էրմէ-
նիլէրի տէ նէվիտ վէ հարէքեաթը մէյուսա-
նէյէ սէվգէ տէրէք վաթանլարընտա պուլա-
մաորգլարը մուսուլմէնէթի արամագ իւղըն խա-
րիճէ սէվգէ ի նզար էթմէլէրինէ սարգ օլապի-
լիր: Էսքիտէն թիւրք իտարէսի ալթընտա
նէ գատար դատրա վէ ֆէնալըղա մարուզ օ-
լուրլարսա օլտունլար, տինլէրինին վէ միլլի-
յէթլէրինին միւստախալէ վէ թէարրուզընտան
մարուզ գալմասը էրմէնիլէրի սապր ու թէ-
համմիւլէ սէվգէ իչին պէոյիւք պիր սէպէպ
իտի: Հալպու քի սօն սէնէլէրտէ թիւրքիա-
տաքի էրմէնիլէրտէն պազըլարը Բուսիատա
էրմէնիլէրէ գարչը վուզուա կէլէն թէպտիլ ի
մէսլէքտէն վէ պիլխասսէ Գաֆգաս վալիսի
Գօնթ վաչլօֆըն թութտուղու չայանը թագ-
տիր խաթիթը հարէքէթտէն տօլայը վաթան-
տաչարընըն Բուս իտարէսի ալթընտա տահա
րահաթ էտէպիլէճէքլէրի ֆիքրինէ տիւմիւլէր
տիր: Ֆագաթ պիլգ զանն էտիօրըզ քի էրմէ-
նիլէրին էքսէրիլէթ ի ազիմէսի Բուս իտարէսի
ալթընա կէչմէքլէ ախրէթլէրինի դաիպ էտէ-
ճէքլէրի գանաաթընտա տըրլար: Օնլար երինէ
էսքիսի կիպի «Միլլէթ ի սատըգէ» գալմազը
թէրճի՛ էտէրլէր: Արատաքի սու ի թէֆէհհիւմ
նամուսքիարանէ պիր թագըմ իսլահաթ իճրա-
սըլա իզալէ էտիլէպիլիր: Պու իսլահաթըն
թէ՛մինաթը տա վասի, իճրա գուվլէթլինի հարիզ
օլմագ իւզըն էվրօփալըլար իսթիլիտամաթընտան
իպարէթ տիր: Պու իլաճ կէնճ թիւրք էֆքեարըլա
թէվաֆիւզ էթմէյէպիլիր: Ֆագաթ կէնճ թիւրքլէր
պու էֆքեարըն գաթի վէ չէտիտ պիր սուրէթ-
տէ թաթպիգաթընտան Արնավուտլուգտա վէ
Մաքէտօնիատա նէ նէթիճէլէր չըգաղըղըն կէօզ
էօնիւնէ կէթիրմէլի տիրլէր: Էրմէնիլէր մազ-
հարը թէ՛ճէտտիւտ օլմուչ պիր հիւքիւմէթ ի
Օսմանիլէ տախիլինտէ եա գըյմէթտար պիր
անասըր օլապիլիրլէր եախօտ Ասիա վիլայէթ-
լէրինտէ էճնէպի էնթրիգա վէ ֆէսատընա ա-
լէթ ի չուրիչ թէչքիլ էտէպիլիրլէր: Էրմէնիլէ-
րին պու իքիսինաէն պիրինի թէրճի՛ էթմէսի
հիւքիւմէթ ի Օսմանիլէնին վէ օ հիւքիւմէթի
իտարէ էտէն ֆըրգանըն էլինտէ տիր:

«ՐԱՀՆԻՒՄԱ»

Իւմիտ էտէրիզ գարլյուընըզ՝ պու պէնտ-
լէրտէն միւթէէսիւր օլմալլար: Զիրա տէվ-
լէթլէր պու միսիլու պէնտլէրէ տէյիլ, սնճագ
քէնտի մէնֆաաթլարընա պագարլար: 1895 տէ
տախի պէօյլէսի պէնտլէրի չօգ կէօրտիւք
իտի:

Մեֆսիգօ մեհեթի.— Մ. Ամէրիգա հիւքիւ-
մէթի իլէ տիլէր տիւվէլի մուազզամանըն նա-
զարը տիգգաթընը ճէլպ էտէն մուհիմմ մատ-
տէլէրտէն պիրի տէ Մէքսիգօ մէսէլէսի տիր:
Ճէնէրալ Տիագ եէտի տէֆա ռէիս ինթիսապ
օլունուպ եէտի միւստէթ ճիւմհիւրիլէթէ
րէիսլիք էթտիքտէն սօնրա սէքիզինճի ինթի-
խապտա մաղլուպ տիւչիւպ անըն եէրինէ
1911տէ Մատէրօ ռէիս ինթիսապ օլունուպ
իտի: Պու ուզուէն միւստէթ զարֆընտա Մէք-
սիգօնըն քէօյլիւ էհալիսինին էմալըն հէփ քէր-
մայէ սահիպլէրինին էլինէ կէչիպ անլէրին էլի
ալթընաա քէօյլիւլէր քէօլէ կիպի իլէմէյէ
մէճպուր օլտուլար: Մատէրօ ռէս ի իտարէյէ
կէչինճէ պու ահվալը թէպտիլ էյլէտի իսէ տէ,
պու թէպէտտիւլ նէթիճէսինտէ պիւթիւն մէմ-
լէքէթտէ պիր անարչի հիւքմէ էթմէյէ պաչ-
լատը: Ճէնէրալ Տիագըն պիրատըրգատէսի Ֆէ-
լիքս Տիագ՝ ճէնէրալ Հուէրթօ իլէ իթթիֆագ
էտիպ, Մատէրօ ալէյհնտէ գըլամ էտէրէք անը
գաթլ էյլէտիլէր: Լաքին Տիագ՝ Հուէրթմանըն
քէնտինի տէ գաթլ էթմէք վէ ռիյասէթէ քէն-
տիսի կէչմէք նիյէթլինտէ օլտուղընը անլայընճա
ֆիրար էյլէտի, վէ Հուէրթա ռիյասէթ քիւր-
սիւսիւնէ օթուրտու: Լաքին Հուէրթօ տէրհալ
իսթիպտատը էլէ ալըպ Գօնկրէստէ քէնտի ա-
լէյհնտէ էֆքեար պէյան էտէնլէրի թէլէֆ էթ-
մէյէ պաչլատը: Հաթթա պու սօն հաֆթալար-
տա անլէրտէն 110ընը պիրտէն տէրտէսթ վէ
հապս էթտիրտի, Հուէրթօ պու հալ ու քէյֆի-
յէթլէր ալթընտա ռէիս օլտուղու վէ պէօյլէ
միւսթէպիտանէ իտարէ էթտիլի իչին մէմլէ-
քէթ սէլամէթ պուլամայթ, էճնէպիլէրին մէ-
նաֆիլի թէհիլքէյէ տիւչիւյթ, վէ էվրօփա
տէվլէթլէրինին Ամէրիգա իլէրինէ միւստախ-
լէսի ինթիմալը արթըյթ: Մ. Ամէրիգա պունը
պիլլէրէք Հուէրթօ հիւքիւմէթլինի իլքինտէն
պէրու թանըմամը վէ չիմտի տախի անըն
տէրհալ իսթիֆա էթմէսինի թալէպ էթմիլ
տիր: Մէքսիգօ թամմ Մ. Ամէրիգայա հէմճի-
վար օլուպ էհալիսի 15,063,106 տըր: Իտիսա-
լաթը 19 միլիօն վէ իխրաճաթը 29⁰/₂ միլիօն
ինկ. լիթ. օլուպ, իտիսալաթըն Զտա պիրի վէ
իխրաճաթըն 7տէ պիրի ինկիլթէրրատան տըր:
Օրտուսը 50,000 գատար նուֆուստան իպա-
րէթ տիր:

Տրեքսնօր տեղի ունի. — Տեղի թեղեղրաժ դա-
զեթասընն պահրիյէ մուխապիրի եազըյօր. —
Ինկիլթէրրա պահրիյէ նէզարէթի տիւնեանն
սէքիզ տիւվէլի մուազգամսընն սօն օն
սէնէլէր զարֆընտա իճրա էթտիքլէրի մէսա-
րիֆաթ Ը պահրիյէլէրինէ տարի պիր իսթաթիս-
թիգ նէչր էյլէմիշ տիր: Իւք Տրէսնօթ 1905
Հոկտեմբերտէ տէրեայա էնտիրիլմիշ օլուպ
պահրիյէ նէզարէթինին շիմտի նէչր էթմիշ օլ-
տուղու «Պէյազ քեազըտ» տա, մէզքիւր թա-
րիս պաշընտան իթիպարէն Ինկիլթէրրանն
վէ տիկէր տիւվէլի մուազգամսընն պու տա-
րէտէքի մէսարիֆաթը հազգընտա ըէսմի իս-
թաթիսթիք մալիւմաթ վէրմէքտէ տիր: Պէր
վէճի աթի վէրիլէճէք օլան շու իսթաթիս-
թիգաէ Տրէսնօթըն իճատը թարիխի օլան
1904-5 իւէ 1913-14 մէսարիֆաթ Ը պահրիյէսի
միլիօն վէ Ինկիլիզ լիրասը օլարագ մուգայէսէ
օլունմուշ տըր:

Մէսարիֆաթ Եիւզտէ թէզայիւտ
1904-5 1913-14

Ինկիլթէրրա	41.0	միլիօն 47.0	միլիօն 13.1
Ալմանիա	10.1	23.0	127.7
Իթալիա	5.0	10.1	102.0
Ավսթրիա	2.6	6.0	130.8
Րուսիա	11.9	24.2	101.6
Ֆրանսա	12.3	20.8	67.7
Մ. Ամէրիգա	20.1	29.5	47.5
Ճափօնիա	2.1	9.8	366.6
	105.1	170.4	

Տէմէք քի սէքիզ տիւվէլի մուազգամսընն
մէսարիֆաթ Ը պահրիյէսի 1904-5 տէ 105,100,000
Ինկ. լիրասը իքէն, պու սէնէքի եանի 1913-14
մէսարիֆաթը 170,682,000 Ինկ. լիրասընա
պալիզ օլմուշ տըր: Հասըլ օլան պու 65,000,000
Ինկ լիրասը ֆազլա իչիւն Ինկիլթէրրա տէվ-
լէթի անճագ 6,000,000 լիրասընա մէսուլ տըր:
Ավսթրիա վէ Իթալիա տէվլէթլէրի մէսարի-
ֆաթ Ը պահրիյէլէրինի իքի գաթլամըշ տըր-
լար: Պու միւտտէթ զարֆընտա Ինկիլթէրրա
մէսարիֆաթ Ը պահրիյէսինտէ հասըլ օլան ֆազ-
լա, Ալմանիանն քինտէ վէ Րուսիանն քին-
տէ հասըլ օլան գիյատէնին նըսֆընա միւսավի
տիր, թապիր ի ախէրլէ պու միւտտէթ զար-
ֆընտա Ինկիլթէրրանն պիր տրէտնօթընա
գարչը Ալմանիա վէ Րուսիա այրը այրը իքի
տրէտնօթ հափմըշ աըրլար: Ինկիլթէրրանն
պու 6 միլիօնլուգ ֆազլա մէսարիֆի, հաթթա

Մ. Ամէրիգա վէ Ճափօնն քինտէն պիլէ ազ
տըր: Քէզա Ինկիլթէրրա պահրիյէ էֆրատընը
տախի — Րուսիա միւսթէնա օլարագ — պու
միւտտէթ զարֆընտա էն ազ արթըրան տէվ-
լէթ օլմուշ տըր: Ինկիլթէրրանն իւալէ էթ-
տիյի հէր պիր նէֆէրէ գարչը, Ալմանիա քէն-
տի տօնանմասընա իւշ պահրիյէ էֆրատը իւա-
վէ էյլէմիշ տիր: Պու ըազամլար աչըգ սուրէթ-
տէ կէօսթէրիյօրլար քի, սօն սէքիզ սէնէլէր
զարֆընտա պահրիյէ ըէզապէթինտէ էն կէրի-
տէ գալան վէ պինանէալէյն մէսէլէնին պու
կիւնքի կէօսթէրտիյի շէտիտ շէքաէն սօլայը
էն ազ մէսուլ օլան պիր տէվլէթ վար իսէ օ
տա Ինկիլթէրրա տըր:

ՄՈՒՍԵՊԵՐԱԹ

ՏԱԻՄԻ ՕԼԱՆ ՍԱԼԹԱՆԱԹ

2

Էվիլքա: Միլլէքիւր իզգերինէ գազանըրսն հա-
զիգի վէ տախի փիւրուհաթ, անճագ փին տաիւրէս
օլմուշ տըր: Իսփանիա, գալմարը էվլէլա քէնտի
տինինէ չէվիրտիքտէն սօնրա, միւսթէմէլէքէլէրի-
նի գապթ էթտի: Մուհամմէտ՝ մաղուպ գըլ-
տըղը գալմարա իւշ չէյ թէքլիֆ էտէր իտի,
եանի եա Իսլամիյէթի գապուլ էթմէք, եա
վէրկի վէրմէք վէ եա տա գըլըճլա մահվ օլ-
մագ վէ պուշլարտան հէր հանկը պիրինի ին-
թիսապ էթմէյէ անլէրի սէրպէսթ պրագըր ի-
տի: Քէնտի տինլէրինի թէրք էթմէյի ինթի-
խապ էթմիշ օլան միլլէթլէր, Իսլամիյէթ իչիւն
պիթմէղ պիր միւզայագա մէնպար օլտուղա-
րը հալտէ, Իսլամիյէթի գապուլ էտէնլէր պու
կիւն միլլէթ ի հաքիմէ տիրլէր: Էճնէպի պիր
միլլէթ թարաֆընտան Հիւստիսթանն էն գի-
յատէ կիւն գապթ օլունան գըսմը գալպլէրի
իսլիֆալարը օլան Թիւրքիա Սուլթանընա թէ-
մէյիւլ էթմիշ օլան 70 միլիօն Իսլամլարըն
սաքին օլտուղլարը գըսմ օլմուշ տըր: Շէօյլէ
քի, հանկի թարաֆա տէօնէրսէք կէօրիւյօրուգ
քի, թարիխտէ, պիր գալմըն տիկէր պիր գալմ
իւզէրինէ չալմըշ օլտուղու հազիգի վէ տաիմի
պիր զալէպէ, եալընըգ տինի տաիւրէտէ գազա-
նըլան ֆիւթուհաթ իլէ միւսթին օլմուշ տըր:

Սանիյէն: Միլլէքիւր ինկիլթէրինէ հազիգի
թէգաւրիւպիւ վէ պիլիփսէ իշլէմէրի անճագ
միւշթիւրէֆ պիր փին եաաւը իզգերինէ միւսթին
օլմուշ վէ օլապիլիւր:

Պիր ճինա վէ միլլէթին հայաթընտա, պիր
ազ էվլէլ իրաէ էթտիյիմիզ իւզըն, տինին ամիլ

օլան էն միւսսիր պիր գուզվեթ օլտուղու գա-
պուլ օլունտուգտան սօնրա, ֆարգլը տինէրէ
սալիք օլան միլլէթլերին, իման վէ իթիգատ-
լարընտաքի միւսպայէնէթ վէ թէզատտան նա-
չի, հէկտիկէրիլէ ալէտ տէվամ ատավէթտէ
պուլունտուգլարընը վէ պուլունաճաղարընը
խսպաթ էթմէյէ լիւզում գալմազ: Էվալի ի
թարիխտէն հազըն դէմանլարա վարընճայա գա-
տար ֆարգլը միլլէթլեր արասընտա թէհատ-
տիւս էսէն թարիխի վազըալար, պունու կէօս-
թէրիյօր: Ֆագաթ պունտան իսթինթամ օլու-
նամազ քի, աչնի տինէ սալիք օլան գավմլար
հէկտիկէրիլէ միւթթէֆիգ տիրլէր, հալպու քի
չուրասը մուհագագ տըր քի, ֆարգլը տինէրէ
սալիք օլան գավմլար մութլագա պիր պիրիլէ
չարփընմագտա պուլունմուչլար: Պու մութլագա
ատավէթի տինիլէտէն նէչէթ էթմէյիպ, էսա-
սի սուլի թէֆէհհիւմլէրտէն, հազգ, իմթիյագ
վէ ատէթլերին ֆարգլը միյարտա պուլուն-
մուչ օլմալարընտան միւնպաիս տիր: Էյէր
ֆարգլը գավմլարըն պու միյարլարընը պիր-
լէչտիրմէնին չարէսի պուլունուրսա, միւլթէ-
րէքէն իչլէմէքիք վէ հաթթա տաթթուգ իչին
պիր գէմին հազըրլանմըչ օլապիրի:

Սաչիսէն: Եաչընըզ ճիւն ճիւ ֆի, պէյն էլ ազ-
վաւ վէ պէյն էլ միլի իրթիւսաչար իչիւն պիւ-
յիւֆ պիր ապիգէ քէչիլ էսէր:

Տիւնեանըն պէյն էլ միլլէ պէօյիւք միւս-
սէսլերի հէփ տինի օլմուչլար տըր: Չինտէն,
Հինտիսթանտան, Մըսրտան, Աֆրիգատան,
Բիւրտիսթանտան, Ասիա ի Սուղրատան, Մա-
քէտօնիատան վէ Իրանտան կէլէն Իսլամլար
Մէքքէտէ միւլթէրիք պիր իման, վէ միւլթէ-
րիք պիր տինէ տօղրու օլան իթիգատլարը սա-
իգէսիլէ պիրլէչիլլէր: Ճափօնիա, Չին, Պիր-
մա վէ սաիր միլլէթլերտէն կէլէն տինտարլար,
Բանտի վէ Սէյլանտա քիւսին Պուտտանին
մէզպահը հուզուրունտա կէօրիւնէրէք, հէկտի-
կէրինէ սամիմի խօչ ամէտիլէր պէյան էսէր-
լէր վէ միւլթէրէք տինլէրինին միւսսիսթինին
պիր քէմիք փարչապընա տօղրու հիսս էթտիք-
լէրի հիւրմէթ տուլղուսըյա հէկտիկէրինէ մէր-
պուլ պուլունույօրլար: Ճիտալ, հասէտ, միլ-
լի ատավէթ հէփ գալի օլմուչ օլարագ հէկ-
տիկէրինտէն փէք չօգ աչըրլմըչ պուլունան
ֆարգլը գավմլար, միւլթէրէք տինլէրին միւս-
սիսթինէ պիրլիքտէ արզը հիւրմէթ էթմէք ի-
չին, աչնի մէզպահ հուզուրունտա պիրլէչի-
յօրլար: Հինտիսթանտա, պէօյիւք Եօրթու վէ
միւսսէսլէրին քիսաֆէսի տինի տիրլէր:

Աչնի վազըալը Բրիսթիյան մէմլէքէթլերինտէ
տախի կէօրիւյօրսուզ: Կէլէն սօն Եարըմ ասըն
թարիխի իւզէրինէ պագըպ, Էվրօփա վէ Ամէ-
րիգա վիւճուտա կէլէն պէօյիւք պէլն էլ միլլէ
իթիհատլարըն ճէտվէլինի Եափմագա թէչէպ-
պիւս էթտիյիմիլտէ, անլէրին Բրիսթիյան իթ-
թիհատլարը օլտուղունու տէր հալ կէօրէճէյիլ:

ԷՐՄԷՆԻ ԻՆԹԻՊԱՀԸՆՏԱ

ԷՐՄ. ՓՐՈԹԷՍՏԱՆԹԼԱՐԸՆ ԽԸՏՄԷԹԻ

ԳԵՈՐԳ ՄԵՍՐՈՊ ԷՅ՝, ԻՍԹԱՆՊՈԼ

Էրմէնի ինթիպանտա վէ հայաթ ք մէտէ-
նիլէսինտէ, հէր էրմէնի ֆէրտին օլտուղու մի-
սիլլու էրմ. Փրօթէսթանլարընը տախի միւս-
թէմիէն իյֆա էթմիլ օլտուգլարը խըզմէթի
ինքեար էթմէք գապիլ տէյիլ տիր: Էրմ.
Փրօթէսթանթլը՝ քէնտի միւսսէսլէտաթըյա,
վաղարըյա, մէքթէպլէրիլէ պիլիմ թարիխի
ինթիպանըզտա մուհիմ պիր բօլ օյնամըչ
տըր: Շու Յոքեւեանլար միւնասէպէթիլէ, թէ-
քէրրիւրտէ տիւլմէք զօրգուսունտան ազատ
օլարագ, պիւթիւն պունլար հագընտա միւս-
մէլ պիր ֆիքը վէրէպիլիլիլ:

Էրմէնի միլլէթլին պիր չօգ ֆըրգալարա
թագսիմ օլունարագ մէվճուտիլէթինտէն պի-
խապէր օլտուղու, տինի-մէզհէպի պիր չօգ
քիւլթլէրէ միւնգասէմ օլարագ քէնտի իչինտէ
Էրիտիլի, թէլաթիւմ էթտիլի, տալղալանտըլը
գէմանլար արթըզ կէչմիլ տիրլէր վէ օսարլար
պիր տահա կէլմէսիլլէր: Միլլէթին հայաթընը
թէնտիտ էտէն միւսսէսլէտաթա, տինի պօլալա-
յըյարա թէսլիլի նէֆս էթտիլի օլ էլիմ տէ-
վիրլէր կէչտիլէր վէ արթըզ կէրի տէնմէսիլ-
լէր: Խալին վէ տինսիլ թէսմիլյէ օլունմայարագ
Փրօթէսթանթլըն ֆաիտէլի ճիհէթլերի հագ-
ընտա պահս էթմէք միւսքին օլմատըղը օլ
աճըլը սէնէլէր կէչտիլէր վէ արթըզ թէքէրրիւր
էթմէսիլլէր: «Ասքանազհան խանէսի» քէնտի
արասընտա թագսիմաթա օղրամըչ օլարագ
մուզաթէլէ ի ախվան նէվպէթլերինտէ տէպէ-
լէնմէքտէ վէ չապալամագտա իտի: Հիւ պիր
քիմսէ արգատաչընա իթիմատ էթմէմէքտէ, հիւ
պիր քիմսէ հէմըրզը իւզէրինտէ քէնտի գէ-
մանլարընտա տախի մէվճուտ օլան օլ տէրին
միւսպէհէթի վէ իթիհատ րապըթասընը կէօ-
րէմէմէքտէ իտի: Տին վէ իթիգատ, վիճտանա
միւթէալլըզ օլան օլ մուգատտէն խուսուսաթ,
գալպին պիւթիւն հիսսիյաթլարըյա գարըսը-

ընդմեջ իտի : Կէշտիւնէ՛ր , պին չիւքը , ու սէնէ-
լէն կէշտիւնէ՛ր , վէ Կէնի ուժոգւար , Կէնի շա-
ֆաղլար աշըմաղա պաշլամը տըրլար : Էրմէնի ,
քէնտի հալինէ վէ պէշէրիյէթ արասընտա ոյ-
նայաճաղը րօլա իթթիլա քէսպ էթմիշ տիր :
Էրմէնի , անլամաղա պաշլամը տըր քի , տին՝
վիճտանա միւթէալլըդ պիր մէսէլէ օլարագ հէր
ֆէրտ թարաֆընտոն մաղհարը հիւրմէթ օլմալը
լաքին ըրգի , միլլի վազիֆէլէրի աւլա զարարա
ուղրաթմամալը : Էրմէնի , պէօյիւք պիր շէվզ իլէ
հարաքէթ վէ պէօյիւք իտէալլար արգասընտան
գօշմաղա պաշլամը տըր :

Միւպարէ՛ք թարիխ : Մէսո՛ւտ նէսլ...
Միւսթագպէլ՝ պու պէօյիւք ինթիպան հարէ-
քէթինի վէ անը իզհար էտէն նէսլի մէտնիյէ-
լէր իլէ անաճագ տըր : Էրմէնի ի աթիյէ , քէն-
տիլէրին Կէշմիշ ասըլարը վէ նէսլլէրինտէ
թաթը խաթըրաթ պուլարագ պու Կէշմիշ նէսլի
վէ անըն իճրա էթմիյի իշի թէպճիլ վէ թագ-
տիս էտէճէք տիրլէր : Էրմէնի ինթիպանընը
գահրէմանը վիճուտա Կէշմիշ տիր , անըն
տօղուշու նէսլի հաղըր իշին պատի ի շէրէֆ
տիր : Պիզիմ սէլէֆլէրիմիլ , ասարը գատիմէ
իշճիլէրիմիլ նէ՝ Կաթըրար : Պուճու հէփիմիլ
տախի էյի պիլիլիլ : Օնլարըն իճիմիլէրի գալ-
պիմիլտէ հէքք օլունմուշ տըրլար : Լաքին
պիլպտէն պիր պաթն էվվէլքի նէսլին նէլէ՛ր
Կաթմը օլտուգլարընը միւթալէա էթմէմիլիլ
տիր : Պիզ տիւշինմէմիլիլքի , Էրմէնի թարի-
խինն սօն տէվրէլէրինտէ Կաշայան նէսլ , պիզ
նէ՝ թէվրիս էթմիշ տիր : Պիր գըսմը՝ տահա
Կաշամագտա վէ գէմանը հաղըրը թէշքիլ էթ-
մէքտէ օլան էվվէլքի նէսլ , Էրմէնիինն ինթի-
պանը էմրինտէ պէօյիւք իըզմէթլէր իճրա էյ-
լէմիշ տիր : Օ՝ պու Կիւնքի Էրմէնի լիսանը
էտէպիսինի վէ մէքթէպճէ միլլի թէշէպպիւ-
սաթը ումուսմիյէսինի թէվլիտ էյլէյէրէք պէսլէ-
միշ տիր : Օ՝ միլլիյէք ճէլիլ իտէալլըն տօղու-
մուշ վէ պէօյիւթմիւշ տիր : Օ՝ վաթան թօփ-
րաղը իւզէրինտէ վէ անտէն ուղագտա իշքէն-
ճէլէր չէքմիշ , թէատտիլէր Կէօրմիւշ վէ աղ-
լամը տըր : Օ՝ գարանլըգ ասըլարըն տինի
թէասսիւպիւնի (i tolerance) իւզէրինտէն սիւ-
քիպ աթապիլմիշ տիր : Նիհայէթ օ՝ Աղգային
Սահնանարուքիւնը վէ միլլի սէրպէսթիյէթ
րուհունու վիճուտա Կէթիւրմիշ վէ Կաշաթմը
տըր :

Օլ նէսլէ հիւրմէթ վէ շէրէֆ... :

Պու շէրէֆ վէ հիւրմէթ , մէզհէպ վէ ճինա

Կա սընըֆ ֆարգը օլմայարագ թէքմիլ օ
նէսլէ աիտ տիր : Օ նէսլ՝ Կալընըգ Հայ
Լուսաւորչականարը տէյիլ , Հայ Բողոքա-
կանարը վէ Հայ Գաթօլիքլէրի տախի թէմալ
էթմէքտէ տիր : Պու շէրէֆ Կալընըգ էրքէքլէրէ
Կախօա րուհպան սընֆընա աիտ օլմայուպ ,
Էրմէնի թաիֆէ ի նիսասընա վէ հէր սընֆլա-
րընա , գէնկինէ վէ ֆագիլէ , Կէնճիլէր վէ իւ-
թիյարարա , րուհպանարա վէ աշխատիւնա-
արա , սէրմայէտարանա վէ ամէլէլէրէ տախի
րաճի տիր :

Օ պէօյիւք թէշէպպիւստէ պունլարտան հէր
պիրինն իյֆա էթտիլի իըզմէթի պիրէր պիրէր
թատաթ էթմէք պիզի չօգ ուղագլարա կէօ-
թիւրէպիլիլ : Գըսա պիր սիւալ վէ միւսմէլ
պիր ճէվապ , պիզիմ իշին չիմտիլիք քեաֆի
տիր :

Օ իշտէ Էրմէնի ֆրօթէսթանթլարըն հիսսէսի
նէ՝ օլմուշ տըր :

Հատըր զաթընտա Էրմէնի ֆրօթէսթանթլը-
ղւ , Էրմէնիլիինն ինթիպանա տօղու հիսս էթ-
միշ օլտուղու թապիլի պիր թէմայիլիւն նէթի-
ճէսի տիր : Էրմէնի տախիա Կէօլլէրինի Ղարպա
չէվրիմիշ վէ քէնտինն չօգ էվվէլլէր , Ղարպ
մէտէնիլէթինն սուսամը օլտուղունու Կէօս-
թէրմիշ տիր : Փրօթէսթանթլըգ զարպտա տահա
ղիյատէ պիր ինթիպան հարէքէթի օլմուշ տըր :
Շարքտա տախի այնի հալտա թէճէլլի էթմիշ
տիր : Կէրէք Բուսահայլար վէ Կէրէք Թրֆահայ-
լար արասընտա ֆրօթէսթանթլըգ չօգ տէֆա վէ
պիհագգին էվրօփա մէտէնիլէթիլլէ , էվրօփա
թէրագգիյաթըյա գարըտըրըմը տըր :

Տօղու արը քի , ֆրօթէսթանթ վաիլլէրինտէ
իլք ինանանլար արասընտա պու Կէնի մէզհէպ
մէնֆաթ սաիգէսիլլէ կիրմիշ օլանլար տախի
վար իտի : Լաքին Անա Բիլիսանըն միւթէաս-
սիւպիւնէ ատէթլէրինն գարըն ֆրօթէսթօ էթ-
տիլլէրի , իսլահաթ տէյէ պաղըրտըգլարը վէ
Կէնի թասալվուրլարա Կէօրէ սէրպէսթ վէ
Կէնի թէշքիլաթ իսթէտիլլէրի իշին պու Կէնի
սիւրիւյէ Կէլէնլէրին սայըսը տահա չօգ իտի :

Իշթէ պու սէպէպտէն իտի քի , պիր թաշրա
աուսընորը ֆաթրիգիսանէյէ , Վսէքթէսիւլիլ
ֆրօթէսթանթ միսիօնէրլէրին արգասընճա կի-
տէնլէրին աաթի վէ թալիմսիլ սընըֆլարտան
ղիյատէ , միւթէալլէմ սընֆա մէնսուպ օլտուգ-
լարընտան տօլայը թէշէքքի էթմէքտէ իտի :
Պինաէն ալէյի ֆրօթէսթանթլըգ՝ էսաս իթիպա-
րըյլէ , Էրմէնի ինթիպանընն սէպէպլէրինտէն
պիրիսի օլմուշ տըր :

Մամաֆին էրմ. փրօթէսթանթլըզ, քէնտի
թէչէպպիւսաթը իլէ տախի էրմէնի ֆիքրինին
ինթիպահնա եարտըմ էթմէյէ պաշլատը: Եւ-
լընըզ միպիօնէր միւէսսէսէլէրիլէ տէյիլ, քէնտի
խուսուսի մէքթէպլէրիլէ տախի էրմէնիլէրին
թալիմ ու թէրպիյէսի իշինէ մուսվէնէթ էթ-
մէյէ պաշլատը: Միսիօնէր մէքթէպլէրի հագ-
գընտա զաթէն պուստան էվվէլ սէյլէմէք
ֆուրսաթընա մալիք օլմուշ վէ էրմէնի փրօ-
թէսթանթլարըն թէչէպպիւսաթըլա թէսիս օ-
լուսմուշ օլան միւէսսէսէլէրի զիքր էթմիշիլ:
Պուսլարտան հիշ տէյիլ իսէ էրմ. փրօթէս-
թանթլարըն թէչէպպիւսաթընըն մէյվէսի օլան-
լարընը պուրատա թէքրար զիքր ու թատա-
էթմէք աճէպա միւնասիպ տէյիլ մի տիր:

Պու կրթալան միւէսսէսէլէրի տէրխաթր էթ-
մէյէ մէճպուր օլտուղումտա գուվվէի հա-
ֆըղէմ էն էվվէլ պիր պէօյիւք զաթ վէ անըն
թէչէպպիւսլէրի իւզէրինտէ մէքս էթմէքտէ
օլմուշ տըր: Պու զաթ Պատ. Գ. Պաղտասար-
եան տըր: Պրուսանըն Օլիոնիֆ տաղլարընըն
էթէյինտէ թէչէսիս էտիլմիշ օլան անըն էյթամ-
խանէսի, ուզուն սէնէլէր էրմէնիլէրին կրթալան
պիր մէրքէզի օլուպ իւզէրինէ թէվէճճիւհ ճէլպ
էտէպլիմիշ տիր: էրմէնիլէք իշիւն օ գատար
չայանը թագտիր օլան պու իշ քէնտինին թէ-
չէպպիւս ի շախսիսինին պիր մէյվէսի տիր:

էրմէնի փրօթէսթանթլըզընըն միւճթէմիէն
իճրա էթմիշ օլտուղու թէչէպպիւսաթընըն տա-
խի մէյվէլէրի օլմուշ տըր: Իշթէ Ատափազա-
ըն Հայրուհեաց վարժարանը: Հայրուհեացըն տա-
խի սաիր հէփ միւէսսէսէլէր կիպի տախիլի
նօգսանլարը, մէսէլա փրօղրամընտա թասհիհ օ-
լունաճագ ճիհէթլէր պուլունապիլիր: Պունուն
իլէ պէրապէր օ՝ էրմ. փրօթէսթանթլըզըն էր-
մէնի ինթիպահը ֆիքրիսինէ իֆա էթմիշ օլ-
տուղու խըզմէթէ պիր ապիտէ ի գիքրիյէթ օլ-
մագ իւզրէ զալմըշ տըր:

էրմ. փրօթէսթանթլըզըն արասընտա մէսէլա
Գօնիատաքի Ճիւնանեան գուլճի կիպի թէչէպ-
պիւս ի շախսի մէյվէսի օլանլար էքսիք օլմա-
տըզլարը կիպի, միւլթէրէքէն հափըլան թէ-
չէպպիւսաթըն տախի սէմէրէլէրի եօզ տէյիլ
տիր:

Կիլիկիա վէ տախիլի էրմէնի վիլայէթլէրի
անլէրին միւթէչէպպիս քայրէթլէրինին նէթաի-
ճինի թանըյապիլմիշ տիրլէր: էրմէնի փրօ-
թէսթանթլըզը, Այնթապտան խարփուլթա վէ
վանա, վէ Գարա Տէնիզաէն Ըրագա գատար

քէնտի թալիմ ու թէրպիյէ թօսուլարընը սա-
չապիլմիշ տիր:

Պինաէնալէյի պու պէօյիւք ինթիպահ եօր-
թուսու, քէզա օ շախսի վէ միւլթէրէք թէ-
չէպպիւսաթըն տախի եօրթուսու օլմալը տըր:
Հիւրմէթ, մէտէնիյէթ իրչատ էսէն օ ճէհտ-
լէրէ:

էրմէնիլիյին ինթիպահը էմրինտէ էրմ. փրօ-
թէսթանթլարընըն իֆա էթմիշ օլտուղլարը խը-
տէմաթը պիրէր պիրէր թատաա էթմէք, ու-
զուն, փէք ուզուն օլաճագտըր: էրմէնի ինթի-
պահընըն պիլ ճիւմլէ թէչէպպիւսլէրինտէ, էր-
մէնի էտէպիյաթընտա, էրմէնի թէրագգըյաթը
ը ֆիքրիյէսինտէ, էրմէնի թէրագգըյաթը սէ-
նաիյէսինտէ, էրմէնիլէրին տին վէ սիյասի թա-
սավվուրլարընըն թէքեամիւլիւնտէ հէփ ա-
նըն հիսսէսի օլմուշ տըր: Մաէթթէսսիւֆ
փրօթէսթանթլըզ պազը նօղթալարտա թէվազ-
գուֆ էթմիշ, քէնտինտէ զաաֆ իմարէլէրի
նիւմայան օլմուշ վէ զանն էտէրսին թէրագգի-
յաթ տաիրէսինտէքի գատիմ օլուսու պաշ-
գալարընա թէքք էթմէյէ պաշլամըշ կիպի կէօ-
րլանմիւշ տիր: Լաքին սէվինիլիք քի պու սօն
սէնէլէր զարֆընտա էրմէնի փրօթէսթանթլըզըն
տամարլարընտա հէնի պիր րուհ ճէվէլան էթ-
մէյէ, անլէրին կէնճլէրի, տէրունլէրինտէ հէ-
նի պիր չէվգ հիսս էթմէյէ պաշլամըշ տըր-
լար:

Պու թէսէլիյէթպախշ օլտուղու կիպի ալ-
գըչա տախի չայան տըր:

էվվէթ, էրմէնի փրօթէսթանթլ տախի լու-
ղէթին էն վասի մանասըլա էրմէնի տիր
վէ էրմէնի գալաճագ տըր:

Տինի իթիգատաթ, պիր վագթքի էսէֆէն-
կիլ թագսիմաթա սէպէպ օլամագ: էրմէնի
միլլէթի, պէչէրիյէթին քիւթլէսի արասընտա
այրը, միւսթագիլ պիր պէտէն օլուպ անա կէօ-
րէ տէ պէչէրիյէթին թէրագգըսը էմրինտէ մէ-
սաիսինի միլլէլ ի սաիրէնինքինէ թէչիլէք էտէ-
ճէք տիր: էրմէնի ինթիպահը պէչէրիյէթին
ինթիպահը իլէ մէզճ օլունմուշ տըր: Իմտի պէ-
չէրիյէթին երբիւմէքտէ օլտուղու շահրահտա
աաիմա եօզարը, տաիմա երիւքսէյէ տօղրու,
իլէրի կիտէճէյիլ:

Պիւթիւն պէչէրիյէթ կիպի պիլ տախի էլ
էլէ վէրէրէք իլէրի տօղրու երբիւյէճէյիլ: Օ՝
պէօյիւք պիր ազընթը, պէօյիւք պիր ալայ
տըր, միլլէթլէր իսէ օ պէօյիւք ալայըն իշին-
տէ քէնտի խուսուսիյէթ ի միլլիյէլէրիլէ անըն

պիրէր գըմընը թէչքիւ էթմէքտէ տիրէր: Պի-
նաէնալէյն, պիզիմ եօլումուզ նէ գատար տի-
քէնլի եախտ թաչը տախի օլտա, նէ գատար
պու ալայ իչինտէ հուտուտ մուհաֆըզըզը
վաղիֆէսի պիզէ թէվէճճիւն էթմիչ օլտա, վէ
եօլուն պօյսունճա եայըլմըչ օլտա տիքէնլէր նէ
գատար տա էսվապըմըզը եըրթըպ վիւճուտի-
միզի գանաթսալար, պիզ միլլի խասիյէթիմիլլէ
եիւրիւյէճէյիզ վէ իլէրի տօղրու կիտէճէյիզ:
Պիզ, պէչէրիյէթին պիհուտուտ իրթիֆալար,
վասի վէ պիսիհայէ ուֆուզլար վէ փէնպէ շա-
ֆազլար սէլաւլայաճաղը կիւն, կիւնլէրին
կիւնիւ կէլէնէ գատար պիր միլլէթ հալինտէ
եիւրիւյէճէյիզ:

ԻՄՓԵՐԱԾՕՐ ՎԻԼՀԷԼՄ ՎԷ ՄԻՍԲԻՐԱԾ

ՎԵՐ. ՇԱՅԱ ԱՍՏՆՈՒՐԵԱՆ, ԱՄԵՐԻԳԱ

Սօն 10-15 սէնլէր գարֆընտա էվրօփանըն
սայքի հէր թարաֆընտա միւսքիրաթ իսթի-
մալընըն պիթթէտրիճ արթմասը էվրօփա սի-
յասիյունըն ֆիքըլէրինի զիյատէսիյլէ մէչ-
ղուլ գըլմըչ տըր: Իթալեանըն շարապը, Ֆրան-
սանըն ապսէնթի, Ալմանեանըն պիրասը (լազըր)
Բուսիանըն փօզասըլ վէ ճէզաիրի Պրիթմանե-
անըն հուլիպիսի օլ մէմլէքէթլէրին ամէլէ թա-
գըմընըն ազլի, ախազի վէ իզթիսատի տա-
իրէլէրտէ պիթթէտրիճ թէտէնիլէրինի մէյտա-
նէ կէթիւմիչ տիր: Շու հալտէ մէզքիւր միւս-
քիրաթըն միւհիք նէթիճէլէրի վէ պէյն էլ
էհալի գէրուրէթ, ճիննէթ վէ ճինայէթի լա-
յէնգաթի արթըրմալարը՝ էվրօփանըն խայր-
խանան վէ ասհապ ը Էֆքեարընըն տիգգաթ-
լարընը ճէլպ էթմիչ տիր: Ախիրէն իչպու ահ-
վալըր տէհէթ իլթիմալըն էօնիւնիւ ալմագ ի-
չիւն էզճան ու տիլ սայ էտէն զէվաթ ը մէչ-
հուրէ արասընտա՝ Ալմանեա իմիէրաթօրը հաչ-
մէթլու Վիլհէլմ հազըթլէրի պաչ մէվգիի
թուրմուչ տըր: Միւշարիլէյն պէչ սէնէ էվվէլ
Ալմանեանըն ճէսիմ օրտուսընըն հէր պիր
մէմուր վէ նէֆէրինէ պիրա վէ հէր հանկի նէվ
միւսքիրաթ իսթիմալընը թէքք էթմիլէրինի
թալսիյէ էլլէտի: Միւշարիլէյնի իչպու թէք-
լիֆ վէ թալսիյէսիննի՝ էվրօփանըն հէր թարա-
ֆընտա պիր հէյէճան ը ումումի հուսուլէ կէ-
թիւմէսի իւզէրինէ, պիր սէնէ սօնրա Ալմանեա
օրտուսունտա միւսքիրաթ իսթիմալը 100 տէ
70 է էնտի: Պոնտան պիր սէնէ էվվէլ օրտու-
նըն թըպպիյէ մէմուրիյնիյն իմփէրաթօրա
թագաթիմ էթտիքլէրի ըափօրա նազարէն՝ պու

կիւն Ալման ասաքիրինտէն 100 տէ 40 ը զէրրէ
գատար միւսքիրաթ իսթիմալ էթմէյօրլար:

Ջաննըմըզճա միւսքիրաթ իսթիմալընա
տօղրու իթթիւալ էթմիչ իտիյի իչպու նէճիպ
վէ ճէսուր մէսլիքինէ Վիլհէլմ հազըթլէրինի
նասըլ միւսպաչէրէթ էթմիչ իտիլինի պիւմէք
Բանիւնանըն գարիյունընա միւֆիտ օլուր:
Միւշարիլէյնի միւսքիրաթ իսթիմալընը թէքք
էթմէյէ գարարը վէ օ գարարընը օրտուսընա
թէպլիզի վէ թալսիյէսի քէնտինն թային
էթմիչ իտիյի հազըգ թապիպլէրին ըափօրա-
րընըն նէթիճէսի իտի: Օլ ըափօրլարըն խիւ-
լասասը շունտան իպարէթ տիր: Հէր կիւն
պիր մըգտար միւսքիրաթ իսթիմալ էտէն պիր
քիմսէնն պէօպրէքլէրի, գարա ճիյէրի վէ միտէ-
սի անլէրէ մախսուս ամէլիյաթ վէ խըտէմաթը
լայըզըլա իճրա էտէմէզլէր: Պէօլլէսի պիր
նէֆէր եա ֆալիլ իչքի հիչ գուլլանմայան վէ
սըհէթի պէքքէմալ պիր ֆէրտին կէօրէպլիտիյի
իչին 100 տէ սալթ 60 ընը կէօրէպլիտի: Պու
թապիպլէր տէօրթ ասքէրէ 20 միլ (Ալման միլ
8,238 հարտա տըր) եիւրիւմէլէրինի էմր էթ-
սիլէր: Իլք ասքէր պիրա, իքինճիսի շարապ,
իւլիւնճիւսիւ պրանտի, տէօրալիւնճիւսիւ իսէ
սալթ սու վէ սիւտ իչէն սընֆա ալիտ իտիլէր:
Մէսաֆէ ի մէզքիւրէյի իլք գաթ էտէն տէօր-
տիւնճիւ ասքէր իտի, վէ եօլճուլընըն խի-
թամընտա տա գուլվէ ի պէտէնիլէսինէ զէրրէ
գատար խալէլ կէլմէմիչ իտի: Պիրա իչէն աս-
քէր օլ մէսաֆէյի քեամիլլէն եիւրիւյէպլիտի
իսէ տէ, նիշանկեանա վուսուլլինտէ թաղաթը
հիչ գալմամըչ վէ պիր ատըմ տահա եիւրիւ-
յէմէզ պիր հալա կէլմիչ իտի: Շարապ միւսպ-
թէլասը օլտա ասքէր մէսաֆէ ի մէզքիւրէյի
գաթ էթտիլլինտէ գուլվէթինն 100 տէ 60 ընը
սարֆ էթմիչ իտի: Պրանտի էսիրի օլտա ասքէր
իսէ անճագ 11 միլ եիւրիւյէպլիլպ չէօքտիւ
գալտը:

Գայսէր հազըթլէրի պու ըափօր իլէ տէ
իքթիֆա էթմէյիպ, գուլվէթ թալէպ էտէն
պիր գաչ թէճրիպլէրին տահա իճրասընը էմր
էյլէտի: Միւհէնտիս ասքէրլէրինտէն պէչ թա-
պուր այըրըպ, անլէրի շօսէ վէ քէօփրիւ ին-
չասընա թային էթտի: Անլէրտէն իքիսինն
էֆրատը միւսքիրաթ իսթիմալ էթմէյէլէր,
պիր թապուրը աչուրի պիրաճըլար, մապազի
իքի թապուրըն էֆրատը իսէ շարապ միւսպթէ-
լասը իտիլէր: Պու պէչ թապուրըն ասքէրի
իչլէմէլէրին մագսէտինտէն պիխապէր եէվմիլլէ

օն սաաթ օլմագ իւզրէ իքի կիւն իչէտիլէր : Օնլարա վերիլէն նաֆագա վէ իչքի՝ քէմիլյէթ վէ քէյֆիլյէթճէ դըշաատ օլտըզլարը վագթ վերիլէնտէն զէրրէ գատար ֆարզլը տէյիլ խտի : Իքի կիւն նիհայէթինաէ տօգթօրլար անլէրի մուայէնէ էթտիքլէրինտէ իչքի իսթիմալ էթմէյէնլէրին սըհէթճէ պէրքէմալ խտիքլէրի թէպէյիւն էթտի : Միւսքիրաթ գուլլանանլար իստէ հէմ գուվվէ ի պէտէնիլէնէ հէմ տէ կէօրտիւքլէրի իչին նէվինճէ իչքի իչմէյէնլէրաէն փէք էհվէն իտիլէր :

Պու րափօրըն նէթիճէսի օլմագ իւզրէ իմփէրաթօր վիլնէլմ հէմ թէպաասընա հէմ տէ ասաքիրինէ խիթապէն չէօյլէ պիր թէպլիդաթ քրէսմիլյէ նէլը էյլէտի : «Միւսքիրաթըն գուվվէ ի պէտէնիլէնտէ թէնագպիւս վէ խալէլ հուսուլէ կէթրտիլ թէպէյիւն էթմիլ խտիլինէ մէպնի , անըն իսթիմալը խաթա աըր : Ալման միլլէթինին րէֆահ ք հալը՝ վէ անը մուհաֆագա էտիպ , տիւլմէնլէրինէ գարչը անը միւտաֆաայա մէմուր օլան օրտուըն նամուը խաթըր իչիւն , իւմիտ էտէրիմ քի միւսքիրաթ իսթիմալը պիւքիւլլիյէ թէրք օլունաճագ աըր : Պէօյլէնէ թէրք ի միւսքիրաթ ուղըրունա հէր պապէթտէն էհալինին պիր սուրէթ ի ագիւնէտէ ամիլ օլմալարընը կէօրմէք իսթէրիմ : Միւսլիք իչքիլ թէրք էտէրսէք ատէմլէրիմիդտէ , խանէլէրիմիդտէ վէ իչիմիդտէ պիր թէպտիլաթ ք հասանէ միւշահատէ օլունաճագընտա չիւպնէ ևօգ աըր :»

Իմիլէրաթօր հազրէթլէրի իչպու թէպլիդաթը շահանէ վէ նէճիպանէսիլլէ Ալմանեատա միւսքիրաթ իսթիմալընըն քէօքիւնէ ազիմ պիր պալթա վուրմուշ օլտը : Միւշարիլէյհ պու սէօզլէրիլլէ վաթանըն խայրընը տիւշիւնէն վէ արայան հէր ֆէրտին իչպու մագսէտ ի խայրմէրսէտինին գուվվէտէն ֆիլլէ կէլմէսի իչիւն քէնտինէ մուկն օլմասընը ճիտտէն իսթրհամ էյլէտի : Պէօյլէլիքլէ քէնտիսինին միւսքիրաթ իսթիմալընտան պիւքիւլլիյէ վագ կէչմիլ խտիլինի , էվլատ ք վաթանըն քէնտինէ իսթիտալ էթմէլէրինի արգու էթտիլինի վէ միւրուր ք զէմանլէ միւսքիրաթ իսթիմալընը Ալմանեա հուտուտընտան պիւսպիւթիւն թէպիտ էթմէք մագսէտինտէ պուլլունտըզընը քէսմէն իլան էթմիլ օլտու : Տէմէք հաճէթ տէյիլ տիր քի , սալահ թարիգինտէ ալմը իտիլի պէօյլէսի մուհիմ պիր ատըմ սէպէպինտէն Գայսէր վիլնէլմ հազրէթլէրի տիւնեանըն ալզը վէ սիթայիլլէրինէ չայէսթէ օլմուշ աըր :

ՏԻՆԻ

ՏԵՏԱԻ ԶԱՆ ԷՏԷՆ ԽԵՏԱԷԹ

«Օ ճիւղիկին կօրունա կօշիւ , ֆի կաշաշանլար արքրդ ֆեկսիլիլի իչիւն ճէյիլ անճագ ֆեկսիլիլի կօրունա կօշիւ վէ գրլաւ էսէն իչիւն կաշաշաշար :» (2 Կորն . 5 . 15 :

Յիսուս Քրիստոսըն էօմրիւնտէ ֆէտա ի ճանէտէն խրտմէթի ատէմլէր կէօրիւպ անլատըգտան սօնրա , արթըդ խօտպին հայաթ կաշայա մաղլար , այնի էսաս իւզէրինէ քէնտիլէր տէ օ ֆէտաքեար էօմրիւ կաշամաղա սէվզ օլունուրլար :

Պաշալար իչիւն կաշամագ պու կիւնիւն էն պէօյիւք մէսէլէլէրինտէն պիրիսի տիր : Սօսիալիսթլէր՝ զէնկիւլէրին ֆագիլլէր իչիւն կաշամաղընա կիւճէնիլլար , Յեղափոխականլար միւսթէպիտլէրին էհալի իչիւն կաշամաղընը թագպիլ էտիլլար , տէվլէթլէր մուհարէպէլէրէ տիկէրլէրի խօտպինլիքլէ իթթիհամ էտէրէք պաշալար :

Վէ ատէմլէր հէր նէրէտէ ֆէտա ի ճանէտէն խրտմէթ կէօրիւլլէրսէ օրատա գահրէմանլըդ միւշահատէ էտիլլար : Պիր վալիտէ՝ էվլատը իչիւն , պիր ասքէր՝ վաթանը իչիւն , պիր մէլիք՝ միլլէթի իչիւն , պիր զէնկիւլ՝ ֆագիլ իչիւն ճան ֆէտաքեարանէ իչ կէօրիւրսէ հէրքէս անը թահսին վէ սէնա էտէր : Քրիստոսըն էօմրիւնտէ վագաս տէրին վէ մահֆուզ պիր մանէվի հայաթ կէօրիւլլարը . վէ պունա հայրան գալըրը . լաքին անտէ պիր տէ խարիճի հայաթ հանի խրտմէթ կէօրիւլլարը , վէ իլթէ պունա տա հայրան գալըպ պիզ տախի անըն կիպի կաշամագ իսթէյօրը . ֆէտա ի ճանէտէն խրտմէթի հէրնէրաէ կէօրսէք թահսին էտէր իզ լաքին աճէպա Քրիստոսընքի տիկէրլէրտէն նէ՝ խուսուստա ֆարզլը աըր :

1. Անընքի ճիւղիկ իչիւն տիր : Ալէսսէվիլլէ պու տիւնեատա խրտմէթլէր մահտուտ աըր , պիր վալիտէ քէնտի էվլատը իչիւն ֆէտաքեարըդ էտէր , լաքին պաշալարըն էվլատլարընա եարտըմ էթմէզ : Պիր ասքէր քէնտի վաթանը իչիւն հայաթընը ֆէտա էտէր . լաքին քէնտիսի տէ պաշա վաթանըն էվլատլարընա սիլահ չէքէր : Ամիլէ ֆուզարանըն հազընը ալմագ իչիւն ֆէտատաքեարըդ էտէր . լաքին զէնկիւլին հուգուլունը հիտապա ալմագ , Յիսուս իսէ ճիւղիկ կօրունա էօլտիւ : Ատէմի ատէմ հալինտէ ալաը վէ անա մուհապլէթ վէ խրտմէթ կէօսթէրտի . Զէնկիւլնէ , ֆագիլլէ , էյիլլէ , կիւնաքեարա , խօսթա տիւլմէնէ խրտմէթ էյլէտի : Վէ քէնտիսինի Մէ-

սին տէյու հիսս էթտիյի սէպէպտէն անըն փրօղ-
րամը պիւթիւն արւնհա վէ ճիւմէ ասըլար ի-
չիւն իտի :

Վագաա ատէմ մահառուտ օլտուղը իչիւն քէնտի
խըտմէթինի թահաիա էթմէգսէ ֆաիտէլի օլմազ :
Գուվլէթլէրինի մէրքէղլէնտիրմէլի տիր : « Պե-
նիւն էվլատըմ , » « պենիւն վաթանըմ , » « պենիւն
տօսթոււմ , » տէյու իչլէմէք տահա միւլէսսիր օլուր
լաքին ատէմին գալպի տահիւմ ասհն իչիւն աչըգ
օլմալը : Խըտմէթ վէ մուհապպէթիմիդէ միւհթաճ
օլան հեռ ասհնիւն գալպիմիդէ պիր եէրի վէ
հիսսէսի օլմալը տըր : Քրիստոս հէր ատէմ իչիւն
եաչատը վէ ճիւմէ իչիւն էօլտիւ :

2. Քրիստոսըն խըտմէթի Ալլահն իչիւն իտի :
Խըտմէթ վէ մուհապպէթին մէրքէղի եալընըդ
ինսանիյէթ եախօտ պիր հիսս ի թապիի , եա-
խօտ մէնֆաաթը չախսիյէ օլապիլիւր : Քրիստո-
սընքինին մէրքէղի Ալլահն իտի :

Ատէմէլէրէ Ալլահն օլան ալագալարլննա պագաբ
իտի : Հէր ատէմ էվլատուլլահ օլտուղը իչիւն
հէր ատէմի պիրատէր թանըրտը : Յիսուս
ատէմլէրի Ալլահտան կէօրիւր իտի : Վէ
մագսէտի ատէմլէրի Ալլահն կիօթիւրմիւ վէ ան-
լէրի հաղիգաթէն էվլատուլլահն էթմէք օլտուղու
իչիւն ճիւմէ խըտմէթլէրի Ալլահ մուհապպէ-
թինտէն թէչլիւր վէ անըն իլէ իտարէ օլու-
նուր իտի :

Վէ օ՝ հէփ ատէմլէրի Ալլահն՝ Ալլահըն քառի-
գինսէ հանի սալահ թարիգինտէ իրչատ էթմէք
իսթէր իտի : Ատէմլէր էյի մագսէտլէր իչիւն եան-
լը Վասիթալար գուլլանմազա սագընմաթօլար :
Գատընլար ըէյ վէրսին տէյու էվ հագմաղը ճա-
իլ սալըթօլար , ալէլէնին հագգը էլինէ կէչսին
տէյու զէնկին էօլտիւրմէյէ իթիրաղ էթմէթօլար :
Լաքին Քրիստոս ատէմլէրի Ալլահն՝ Ալլահըն
թարիգինտէ կէթիւրիւր իտի :

3. Յիսուսըն խըտմէթի Ալլահըն խըսնէթի
իտի : Ալլահն իչիւն խըտմէթ վէ Ալլահըն եախօտ
Ալլահն իլէ խըտմէթ՝ պիրիպիրինտէն ֆարգլը
տըր :

Պիր էվլատ՝ քէօչտէ օթուրմուչ էմրլէր վէրէն
փէտէրի իչիւն իշ թուլթապիլիւր , եախօտ օէվլատ՝
փէտէրի էթմէտէ պիր իշ թուլթաբ իքէն կիտիպ
օնուս իլէ պէրապէր փէսհէրինին իշինի կէօրէ-
պիլիւր , նիչլէրին թառալվուրուսնա Ալլահն ու-
ղագտա պիր կէրտէ օթուրմուչ օլուպ , պէրիտէ
փէյղամպէրլէր վէ անլէրին թապիլլէրի Ալլահն ի-
չիւն իչլէմէքտէ տիրլէր : Քրիստոսընքի պէօլլէ
տէյիլ իտի : Քրիստոս կիւնահքեարլարը

արայօր , զիրա Ալլահն անլէրի արայօր : Քրիս-
տոս անլէրէ թէրահիւմ էտիյօր , զիրա
Ալլահն անլէրէ թէրահիւմ էտիյօր : Քրիստոս
ատէմլէրին էլինտէն հագարէթ վէ քէտէր
չէքիյօր , զիրա Ալլահն կիւնահքեարտան հագարէթ
վէ քէտէր չէքիյօր : Քրիստոս կիւնահքեարլարա
րէճա էտիյօր , զիրա Ալլահն րէճա էտիյօր : Ալլահն
Քրիստոստա վէ Քրիստոս Ալլահն իլէ պու չէյ-
լէրի իճրա էտիյօր : Ալլահն սէվիյօր վէ խըտ-
մէթ էտիյօր վէ Քրիստոսըն ատէմի սէվմէսի
վէ խըտմէթի անընքի իլէ պիր տիր : Ալլահն
Քրիստոստա պիզի քէնտինէ պարըլարըթօր :

Իմտի Քրիստոսըն պու խըտմէթինի եանի
ճիւմէ ուղրուսնա , Ալլահն իչիւն վէ Ալլահն իլէ
օլան խըտմէթինի պիլ կէօրիւնճէ , պու նէվ
խըտմէթի պիլիւն տէ իճրա էթմէք ֆարգլըմըգ
օլտուղուսն հիսս էտէրիլ :

Օ Ալլահն իչիւն վէ Ալլահն իլէ ճիւմէնին
եօլուսնա էօլտիւ : Արթըգ պիլ տախի Ալլահն ի-
չիւն վէ Ալլահն իլէ ճիւմէնին ուղրուսնա խըտ-
մէթ էթմէլիլիլ :

Պէօլլէ էտէրմիլիլ :

Սէն ֆէտաքեարանէ խըսնէթ հօլիւնիկ պաչ-
լամը՝ շմըսն Ատէմէ ատէմ իչիւն , վէ հէր ֆուր-
սաթ տիւլտիւքէ եարսըմընա միւհթաճ օլան-
լարա խըտմէթ էթմէյէ հաղըր մը սըն :

Սէն խըտմէթինի Ալլահն վագփ հօլիւնիկսինն
էվլատընա , միլլէթինն , վաթանընա , ֆաղիթ ,
ճահիլէ վէ իմտալընա միւհթաճ օլան հէր
ֆէրտէ Ալլահն իչիւն խըտմէթ էթմէյէ պաչա-
մը՝ շմըսն : Չօգ տէֆա հայաթըն ֆարգլարընը
պու պէօյիւք մէնպաա րապթ էթմէտիլիմիլ
իչիւն , վագիֆէլէրիմիլիլ պիլզէ ղալթաղըր վէ
եախօտ էնէմիլլէթսիլ կէօրիւնիյօր : Լաքին
էյեր անլէրի պիլզէ Ալլահըն թային օլտուղուսն
էմին օլսագ , օ զէման ֆարգ պիլզէ ճէլիլ պիր
իսթիյաղ սուրէթինի ալըր իտի :

Սէն Ալլահն իլէ օլան խըտմէթի էօյրէնմիլ-
միսին : Սէն պաչալարա խըտմէթ էտէր իքէն ,
պաչալար իչիւն էլէմ չէքէր իքէն օրատա
Ալլահըն տա սէնին իլէ պէրապէր խըտմէթ էթ-
տիլինի վէ սէնին իլէ պէրապէր էլէմ չէքտի-
յինի հիսս էտէրմիսին :

Ատէմլէր իշթէ պու նէվ խըտմէթէ միւհթաճ
տըրլար :

Պէօլլէ խըտմէթ էտէլիմ :

Յ . Գ . Գ .

ԶԻՆՏԵ ԲԻԹԱՊԸ ՄՈՒԳԱՏՏԷՍ

Եւենի Զին պառ սեւեւեւին իմ այրը այրարը զարգընաւ պիր շիբէքսէն պիր միլիոն Բիրապը Մուգասսէս արըր զոր վե 1914 Յունիար 1սէն եվկեյ ինքիսնայէն պիրաթիւն մեկսարաւսան 3 միլիոն Բիրապը Մուգասսէս սահա իսքեյեմեք սիր:

Ղարապըն միսիօնէրլէրի թարաֆընտան վազ օլունան ըռունան հազիգաթլարը՝ Չինին արթըզ իսթիհգար էթմէմէքտէ օլտուղու, պու սէնէնին իլք ալթը ալարը զարֆընտա Ամէրիգան Բիթապը Մուգաստէս չիրքէթինին Չին չիւպէսինին մէզքիւր մէմէքէթտէ պիր միլիօն նուսիսէ Բիթապը Մուգաստէս թէվզի վէ ֆիւրուխթ էթմիշ օլմաւը վազըսըլա սապիթ օլմուշ տըր:

Շիրքէթին Նիւ Եօրգտա պուլունան մէրքէզի թարաֆընտան նէշր օլունան սօն րիֆօրթ՝ կէօնտէրլէն քիթապլարըն քէֆայէթ էթմէտիլինի վէ 1913 սէնէսինին սօն նըսֆընտա եինէ ազալի պիր միլիօն տահա սարֆ էտիլէճէլինի կէօսթէրլյօր իտի:

Տէմէք պիր սէնէ զարֆընտա պիր չիւպէտէն ալընան Բիթապը Մուգաստէսլէր 2,000,000 նուսիսէյէ պալիղ օլույօր քի, պու շէյ՝ Ագսալ Շարգտա սարֆ օլունան ինճիլի թէշէպպիւսաթ թարիխինտէ մուհիմմ պիր վազըս թէշէլի էթմէքտէ տիր:

Ինկիլիզ վէ էճնէպի Բիթապը Մուգաստէս չիրքէթլէրինին տախի թագրիպէն Ամէրիգան Բիթապը Մուգաստէս Շիրքէթինին քի գատար քիթապ թէվզի էթմէքտէ օլտուղուվէ իսգօշիա Բիթապը Մուգաստէս չիրքէթինին 12 այ զարֆընտա 1,000,000 նուսիսէ սաթապիլմէք մէմուլունտա պուլունաուղու նազարը տիգպաթա ալընըսա, 1913 սէնէսինտէ Բիթապը Մուգաստէսին 5,000,000 թէքմիլ նուսիսէլէրի վէ ազսամընըն ազալի 40,000,000 Չինլիլէր էլինտէ թէտապիլ էտէճէլի զահիր օլուր: Պիր Չին ալիէսինի՝ միւհթէրէմ էպէվէյն վէ չօճուլլարը իլէ պէրապէր 8 ազատան միւրէքքէպ ֆարզ էթսէք պու ֆահիշ պիր հիսապ տէլի տիր:

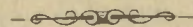
Պէօյլէճէ, չու հիսապտան Չինին 400,000,000 էհալիսի 10 սէնէ զարֆընտա Բիրսթիան ինճիլի իլէ թէմասա կէթիլիլէճէք տիր:

Էօյլէ կէօրիւնիլյօր քի, Եէնի Չինին թէրազըր իչիւն չապալամագտա օլան ֆիքըրլէրինտէն Օն թէնպիհաթ իլէ Տաղտաքի վազըն տախի Գօնֆիւկիոսըն ախլապի մէպտէլէրի վէ

Մանքիոսըն ֆօրմիւլլէրի իլէ ախի մէրթէպէյի թութաճաղը վազթ չափուճագ հուլուլ էտէճէք տիր:

Ասիանըն պու գօճաման ճիւմհուրլիյէթլինին չիւմտիքի տինի վազլիյէթլինտէ Բիրսթիանլըգ իչիւն էն զիյատէ թէշվիգամիղ օլան սաֆհա չու տըր քի, Չինլիլէր պիզզաթ Բիրստոսըն թալիմաթընը արամագտա տըրլար: Գօնֆիւկիոսըն՝ «Պաշգալարըն սանա հափմալարընը իսթէմէտիլին շէյլէրի սէն տախի պաշգասընա հափմա», կիպի սըրֆ մէնֆի պիր թալիմաթը իլէ Նազարէթլի Յիսուսըն, «Ատէմէլէրին սիզէ հէր նէ մուամէլէ էթմէլէրինի իսթէր իսէնիղ սիզ տախի անլէրէ էօյլէ էտինիղ», կիպի սուպուլթի պէր թէնպիհի արասընտա պուլունան պէօյիւք պիր մէսաֆէյի Չինլիլէր էփէյի պիր սիւրաթլա գաթ էթմէքտէ տիրլէր: Չինտէ ճիւմհուրլիյէթլի թէէսիս էտէն 1911 ինգըլապընա գատար Չինլիլէր՝ Բիրսթիան մէքթէպ վէ Բիրսթիան խասթախանէլէրինի գապուլ էթմէլէրինէ ըազմէն անլէրլին զըսմը ազամը Բիրսթիանլարըն Բիթապը Մուգաստէսինի պիլմէզտէն կէլիլիլէր, հաթթա անը իսթիհգա էտէրլէր իտի: Զաթէն ինգըլապտան չօգ էվվէլտէն պէրու տախի Չին էհալիսինին խայրը իչիւն թէէսիս էտիլմիշ մէքթէպ վէ խասթախանէլէրէ գարչը օլան շէտիա խուսումէթ տուրմուշ իտի, չու գատար քի Բիրսթիանլըղը անճագ ինգիլապտան սօնրա հազիգի մանասընտա կէօրմէյէ պաշաւտըլար: Օնլար կէօրաթիւլէր քի, թէհաճճիւր էթմիշ մազիտէն ճիւմհուրլիյէթլէրինի վէ հիւրրիյէթլէրինի վիւճուտա կէթիլիլէր, եա ալանէն Բիրսթիան ճէմասաթընա տախիլ օլան ըրգտաշլարը, եա տա Բիրսթիան միւլէսսէլէրինտէ թալիմ օլունմուշ օլան միլլէթտաշլարը իտիլէր: Պու կիւնքի քիսմիլ վէ միւթէֆէքքիլ Չինլիլէր նէրտէ տախի պուլունասալար, քէզալիք Ասիանըն տիկէր ճիւմհուրլիյէթլէրինտէքի նէսլի հազըր կէօրիւլյօրլար քի չու թահսին էթտիքլէրի խասթախանէ վէ մէքթէպլէր, հատտը գաթընտա Բիրսթիան թէֆէքքիւրիւնի պիր ճիւզի թէմամիսի վէ Բըրիսթիան միլլէթլէրին հազիգի վէ ճիտտի մէսախի տիր:

Պու սէպէպտէն Չինին հազիգի վազլիյէթլինի պիլլէլէր իչիւն ճիւմհուրլիյէթլին տահա իքի եաշամագտան պու գատար Բիթապը Մուգաստէս թալէպ էթմէսի զարիպ պիր վազըս սաշըլմագ:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՈՒՅԳՈՒՆՈՒՆ ՄԱՀԻՅԵԹԻ

ԱՍԽԵԿՅԱՆ ՊՐԻՒՄ

Յ.

Ուշագուշակ թէտգիգ վէ միւթալէա էթմիշ ալիմէր չու վազըատա միւթթէֆիգ տիրէր քի, ուշագուտա մոտհիմմ օլան խոսուուս անըն մըզ-տարը տէյիլ, քէյֆիյէթի տիր, քէզա ֆիգիթի վէ ազլի պիր թագըմ մուայէն իլլէթլէր «Չօգ ուշուամազըզ ատէթինին» թէշքիլ օլմասընա հարտըմ էտէրլէր: Ուշագու մէսէլէսինին պու ճիհէթինի խոսուուսի սիւրէթտէ միւթալէա էթմիշ օլան Մարի տը Մանասէին չէօյլէ սէօյլէյօր:

«Էյէր պիր քիմսէ իթթիլա ը տէրուսինին (consciousness) իսթիրահաթը վէ վիւճուտըն թէճէտտիւտիւ իչիւն լազըմ օլան միգտարտան զիյատէ ուշույօր իսէ, էվլէլա, ֆաալիյէթին նօգսանը սէպէպլինտէն իթթիլա ը տէրուսին զաիֆլէնէճէք, վէ սօնրա տամարլարտա ճէվէ-լան էտէն գան՝ ազալարըն քէնտի վազիֆլէրինի իֆա էթմէք էմրինտէ վիւճուտէ խըսմէթ էթմէքտէն զիյատէ, վիւճուտըն պէսլէնմէսինէ հարաըմ էթմէյէ պաշլայաճազ տըր քի պու զայր ի թապիի պիր հալ տըր: Պուռնուն նէթի-ճէսինտէ իսէ, ալաթ ը թէնէֆֆիւսիյէճէ թէ-պէտտիւլաթ վազը վէ հատտան զիյատէ հա-միգ ի ֆէհմ (carbonic acid) հասըլ օլմագլէ վիւճուտ րահաթսըզըզ հիսս, վէ էր կէճ միւ-թէզարրըր օլաճազ տըր:

Պու սէպէպլէրտէն նաչի Մարի տը Մա-նասէին՝ պիր չօգ տայէլէրին (nurse) վէ հաթ-թա վալիտէլէրին, քէնտի իչլէրի իչիւն տահա զիյատէ վազթ պուլապիլմէք խօտպլինանէ ար-գուսըլա քէնտի չօճուզլարընըն ուշագուսընը սունի սիւրէթտէ ուզաթմազըզ ատէթլէրինի չէտիտէն վէ պիհազգին թագպիհ էտիյօր: Մա-մաֆիհ, էօմրիւն հէր հանկը պիր տէրէճէսինտէ ֆազլա ուշագու ուշուամազա տիգգաթ էթմէքլէ վէ ինսանլարըն գըսմ ը ազէմինին լիւ-զուլընտան ֆազլա ուշուտուզլարընա ինսան-մազա քեաֆի սէպէպլէր պուլուռնմագլէ պէրա-պէր, ուշագու սաաթլարընըն քէյֆէ մայէչա գըսսատըլմասընը թաւսիյէ էթմէք ֆէվգէլատէ տիւչիւնճէսիլլէք տիր: Պու մագսէտէ վասըլ օլմագ իչիւն էն էմին թարիգ, թէտրիճէն ֆիք-քի տահա գուվլէթլի պիր թարգտա վէ տահա միւթէատտիտ վէ միւթէնէվլի մէճրալարտա

իչլէմէյէ ալըշտըրմագ տըր: Պու սիւրէթլէ իքի նէթիճէ հասըլ օլուր, եանի էվլէլա ուշանըզ միւտտէթիմիգի թէմտիտ էթմիշ օլուրուզ վէ սանիէն, պուռնու վիւճուտընըզա դարար վէր-մէյէրէք հափմըլ օլուրըզ: Շիւպհէսիլ պու-նուն սէպէպլէրինտէն պիրիսի ուշագուռնուն քէյ-ֆիյէթինճէ (quality) վազը օլան իսլահաթ տըր, լաքին տիկէր թարաֆտան, ֆիքրի գուվլէթլէրիմիգին թէզայիւտ էթմիշ օլան ֆաալիյէթինին թէշքիլաթըմըզ իւզէրինէ իճրա էթտիյի սուպուլթի վէ գուվլէթլէնտիրիճի թէ-սիրին տախի պէօյիւք պիր հիսսէսի վար տըր: Պու նազարիյէյէ գուվլէթ վէրէն վազըա իսէ, Սիլէնսըր, Կլատսթօն վէ Ֆրանքլին կիպի տիւնհանըն էն պէօյիւք միւթէֆէքքիլլէրինին, չօգ տէֆա կէնճլիքլէրինտէ զաիֆ վիւճուտըն օլմալարընա րազմէն ալէսսէվիյէ ուզուռն հա-չամըլ օլմալարը տըր:

Լաքին ֆիքրի ֆաալիյէթի արթըրմայա-րազ «գըսսա ուշուամագ» ատէթինի էլտէ էթմէյէ չալըլմագ մուզիւրը նէթիճէլէր թէվլիտ էտէպիլէր, զիրա հէր կիւն չու գատար սաաթ չալըլմագա ալըլմըլ օլան պիր պէյն իւզէրինէ պիզգարուրէ ֆէվգէլատէ պիր թագիգ վազ էտիլմիշ օլաճազ տըր:

Իշթէ պու սէպէպլտէն տիր քի հէր ատէմ իչիւն տէօրթ եախօտ պէշ սաաթ պիր ուշագու-նուն քեաֆի օլտուզու պիր հազիգաթ օլմագլէ պէրապէր, գէմանըմըզտա ինսանլարըն էքսէ-րիյէթի չօգ ուշագու ուշույօր վէ թալիմ ու թէրպիյէճէ վազը օլաճազ իսլահաթ իլէ միւ-թէրագգի ֆիքրիլէրին ապալլէյէթ տէյիլ էք-սէրիյէթ թէշքիլ էտէճէյի մէսուտ կիւնիւ կէլմէսինէ գատէր, պու պէօյլէ տէվաճ էտէճէք տիր: Հաթթա օ գէմանըն կէլաիյինի ֆարգ էթմէք պիլէ, ֆիքրին ֆաալիյէթինին արթ-մասըլա պէրապէր անը իտարէ վէ գօնթրօլ էտէճէք ախլագի գուվլէթ տախի արթմալը տըր, հանի ինսանլար քէսկին վէ տէրին ֆիք-րէ մալիք օլմագլէ պէրապէր, րահաթ տիւ-չիւնմէք, էօմրիւն թէհավլիլաթընա դարչը տահա զիյատէ մէթանէթլէ մուգալլէմէթ էթմէք, սապրսըզըզ, հէյէճան վէ զազապ թահ-րիք էտէն սաիզլէրտէն միւթէէնսիր օլմամագ իչիւն տահա զիյատէ իրատէթ գուվլէթի սարֆ էթմէյէ մէճպուր տըրլար: Աքսի թագտիրտէ, ֆիքրիլէրինին միւթէզայիտ ֆաալիյէթի, ուշ-գուլը չօղալթմալըզ ազալտան պու ֆէվգէլա-տէ թահրիքեաթ ը տիմաղիյէ, (cerebral sti-

mulation) անլեր իչին հագիգի պիր թէհլիքէ մէնպար օլուր :

Ֆիքրի թահրիք էտիճի պիր չօգ անվալ իլէ տօլու վէ դայէթ միւրէքքէպ օլան ասը հագըր մէտէնիյէթինտէ էն պէօյիւք մէսէլէ, ույգու միւտտէթինի նա՞սըլ զըսալթմագ տէ- յիլ, իլլա մըգտարը քեաֆի ույգու ույուտու- ղումուզա նա՞սըլ էմին օլմագ տըր : «Ույգու- ս, զլըգ» ասըմըզըն պէլասը թէսմիյէ օլուն- մուշ տըր վէ հէր նէ դատար պու թարիֆ իֆ- րաթտան խալի տէյիլ իսէ տէ, տիւնեանըն ույգուսուղլուզլա միւզթարիպ օլանլար իլէ տօլու օլտուզու աչիքեար պիր վագըա տըր : Պու սէպէպտէն, ույգու իչին լազըմ օլան չէրաիթի անլամագ իչին վագը օլան սօն թահգիգաթը իլմիյէնին կէլմիշ օլտուզու նէ- թիճէլէր, հէր քէս իչին պէօյիւք վէ շախսի պիր էնէմիյէթի հաիգ տիր :

Էկէր իսթիյարի հարաքէթլէրի թահտիտ էտէրէք, իթթիլաը տէրունիմիգին տաիրէսինի քիւլիւտէրէք, տիգգաթըմըզը կէվչէլտէրէք, վէ միւթթարըտ թէէսիրաթա մարուզ զըլա- րագ, պիւխըրէ տէրին պիր ույգույաթէհալ- վիւլ էտէճէք պիր հալ վիւճուտա կէլտիյի սա- հիհ իսէ, պունտան տէր հալ իսթիտլալ էտէ- պիլիրիգ քի, ույգուսուղլուզա դարչը օլան մուհարէպէտէ փէք հարարը վէ թէէսիրիլ պիր սիլահ էլտէ էտիլմիշ տիր : Տր. Սիտիս կիպի միւթէխասսիպէր, զաթէն նազարիյաթ- տան ամէլիյաթա կէչէրէք հիփիօիսիգասիոն ու- սուլունու հէր կիւն թաթպիգ էտիպ մէմու- նիյէթպախշ նէթիճէլէր էլտէ էթմէյէ պաչա- մըշ տըրլար : Պու սայէտէ պու կիւն, ույգու- սուղլուզ եիւզիւնտէն միւզթարիպ օլանլարա նիգամի վէ սաղլամ պիր ույգու վէրիլէպիլի- յօր :

Պիւզ պիգի ույուլթմագ իչին տիգգաթըմըզը մութթարըտ պիր սէոէ, մէսէլա սաաթ սէսինէ մէրքէզլէնտիրմէլի վէ հախօտ պիր մուալլէն նօգթայա պագմալըզը, չէր հանկը պիր քիմսէ պու սուսուլու թաթպիգ էթմէք իչին էվվէլա եաթաղընտա րահաթճա ուզանըպ հիչ հարէ- քէթ էթմէմէլի, վէ օտանըն իչինտէ տիշար- տան կէլէն ալ ըչըզը իլէ հա պաչգա տօնուզ ըչըզլա գաիֆ սուրէթտէ կէօրիւնէն պիր նօգ- թայա կէօզլէրինի տէօնտէրիպ անա պագմալը, լաքին տիգգաթ իլէ տէյիլ անճագ հարը աչըգ կէօզլէրիլ վէ կէվչէք պիր սուրէթլէ պագմալը, չէօյէ քի օ նօգթա ուզագ վէ դայր ի մուալլէն պիր շէյ իմիշ կիպի կէօրիւնսին :

Վիւճուտին հարէքէթլէրինի մէն էթմէք, պիր նօգթայա պագմագ վէ հալընըզ պագըլան նօգթա հագընտա տիւչիւնէրէք իթթիլաը տէրունի տաիրէսինի թահտիտ էթմէք շարթ- լարընա քէմալը սատագաթ իլէ իթթիպա է- տիլիւրսէ կէօզլէր չափոճագ աղըրլաչըպ գա- փանճագլար : Օ գէման կէօզլէրի թէքրար աչըպ էվվէլէրի կիպի տիվարըն իւզէրինտէրի նօգթայա պագմագա չալըշմալը տըր : Լաքին անլեր տէրհալ գափանճագլար վէ փէք զըս- սա պիր միւտտէթ սօնրա անլէրի թէքրար աչմանըն իմքեասըզ օլտուզու կէօրիւլէճէք զի- րա ույգու պասմըլ օլաճագ տըր :

Տօգ. Սիտիսին ույգու հագընտա վէրտիյի թարիֆ պու թէճրիպէյէ փէք մուվաֆըգ տըր : Միւմաիլէյի տէյօր քի :—

«Ույգու պէյնտէ վէ եախօտ վիւճուտա ույուլտուրուճու մատտէլէրին հոսուլ վէ թէրաքիւմիւնտէն մէյտանա կէլէն պիր իլլէթ եախօտ անըն զըմընտա պիր հալ տէյիլ տիր : Ույգու՝ դայր ի թապիի տէյիլ, թապիի . պիր հալ տըր : Ույգու հալը՝ ույանըզլըգ հալը կի- պի՝ ֆէրտին մէվճուտիյէթ ի հայաթիյէսինտէն այըրլամայան պիր ճիւզ տիր : Ույգու վէ ու- յանըզլըգ՝ եէկտիկէրիլէ սըզը սուրէթտէ ալագատար օլուպ պիր վէ այնի հայաթըն իքի ֆարզը սաֆհէլէրի տիրէր վէ անլէրտէն պի- րի օլ պիրի գատար թապիի վէ սըհհի տիր : Գլափէրէտին տէտիյի կիպի ույգու՝ վիւճուտը- մըզըն միւսպէթ պիր խըզմէթի օլուպ էսասի պիր հիսս ի թապիի տիր : Պիղզաթ Գլափէրէ- տին լուզէթլէրիլէ սէօյլէյէրէք, ույգու՝ թէ- սատիւֆի պիր խըտմէթ օլուպ մագսէտի, ին- սանը մուվազգաթէն պիր հալը աթալէթէ գօ- յարագ անըն պիթապ օլաճագ պիր մէրթէպէ- յէ վասըլ օլմասընը մէն էթմէք տիր : Զէհիր- լէնտիյիմիզ եախօտ պիթապ օլտուղլումուզ իչին տէյիլ, զէհիրլէնմէմէմիզ վէ եախօտ պի- թապ օլմամամըզ իչին ույուրուզ :

Ս Օ Ն

Իչիթտիլին հա օգուտուղուն չէլլէրին էն էյի- սինի հազ,

Եաղտըղըն չէլլէրին էն էյիսինի սագլա,
Սագլատըղըն չէլլէրին էն էյիսինի էօյրէն,
Էօյրէնտիլին չէլլէրին էն էյիսինի սէօյլէ :

ՍԽԻՐԻԱ ՎԷ ՓԱԼԷՍՏԻՆՏԷ ԻՆՃԻԼԻ ԻՇ

4

ՏԻԿԼԻ ՇԻՐՔԵԹԼԻՐ

Սիւրիա տա Ամէրիգան Միչընտան տըշարտա սաիր միչընլարըն մուխթասար պիր թարիֆի պէր վեճէ ի աթի տիր:

1. Շամտա Իրլանտա Երիցական Միչընը: Պու միչըն 1843 տէ թէէսսիւս էթտի: Ամէրիգան Միացեալ Երիցական (United Presbyterien) քիլիսասը պու միչըն իյէ պիր միւտտէթ միւթթէֆիգէն իչէտիքտէն սօնրա 1880տէ Երիցական Միչըն տիգգաթընը Մըսըրա չէվիրմէքլէ պու սէմթլէրաէն քէֆ ի Եէտ էթտի: Վէ չիմտի Գահիրէտէ Եփ Եյի Փաալիյէթլէ իչէյօրլար: Իրլանտա քիլիսասը իսէ 1905 տէն պէրու քէնտի Փաալիյէթլիսի Շամտա վէ Անգը Լիպանանտա Պուտան գասապասընա միւնհասըր գըլմըշ տըր: Շամտա օղանլար իչիւն լէյլի վէ նիհարի պիր մէքթէպլէրի օլտուղը կիպի պիրտէ գըղլար իչիւն մէքթէպլէրի վար: Եէհուտի մահալլէսին տէ կէրէք օղանլար իչիւն՝ կէրէք գըղլար իչիւն պիրէր լէյլի վէ նիհարի մէքթէպլէրի պուլտուր: Պուլտուտանտա տախի օղանլար իչիւն այրը վէ գըղլար իչիւն այրը Եէհուտի մէքթէպլէրի վար տըր: Պիւթիւն պու մէքթէպլէրտէ էլան 600 է հագըն շայիրտլէր թէալլիւս էթմէքտէօլուպ պունլարտան իքի երեղիւ Եէհուտի իտի:

2. Պաղեստինտէ Չըրչ ալ Ինկիլնէ Միչընը: Պու մէրքէղի Երուսաղէմ օլմագ իւզրէ պիր թագըմ ինկիլիզ միչընլարընը հալի տիր քի պունլարըն հէփիսի տէ Անկլիգան քիլիսայա մէրպուլթիյէթլէրիսի գապուլ էտէրլէր իսէ տէ մէսէք վէ թէչքիւլաթճա հէքտիկէրինտէն աղ չօգ այրըլըրլար: Պու թագսիմլէրին թարիսի պիտայէթիսի վէ եէկաիկէրինէ ալագալարընը թէմամէն թային էթմէք գօլայ տըր:

(Ա) Պունլարտան պիրի Եէհուտիլէր արասընտա Բրիսթիանլըղը թէրվիճ էտէն պիր ճէմիլէթ օլուպ, «London Society for Promoting Christianity among the Jews» թէսմիյէ օլունան տըր: Պունուն պիտայէթ ի թէսիս 1829 տա Երուսաղէմտէ օլտու: Մուախիւրէն Սաֆէտ վէ Շամտա տախի մէրքէղլէր ալըլտը: 1819 տան պէրու միւթէնէվլի միւէսսէսէլէր թէսիս օլունմուշ օլուպ պունլարտան չօղու պաչգա իտարէլէրէ կէյմիշ տիր: Էլան Երուսաղէմտէ իքի լէյլի մէքթէպլէրի վէ գըղլար իչիւն պիր նիհարի մէքթէպլէրի վար: Մարան-

կօղուզ վէ մաթպասաճըրըզ կիպի սանաաթլար տախի թալիմ օլունուր: Միչընըն պիր խասթախանէ վէ իւչ էճգախանէսի վար: Երուսաղէմտէքի Քրայսթ Չըրչ (Christ church) Սիւրիա տա ինչա օլունան իլք Փրօթէսթանթ քիլիսէ օլուպ 1849տա թախսիս օլունտու: Թէէսսիւս սիւնտէն պէրու ծնտա 669 Եէհուտի վաթթիզ օլունմուշ տըր (1910 ըն րափօրթը): Իչճիլէր իքի րուսպան միսիօնէր, 12 աշխարհական միսիօնէր, իքի տօգթօր վէ 5 ինկիլիզ նըրսլարտան իպարէթ տիր: Երուսաղէմտէքի միչընըն Եաֆատա տախի պիր չիւպէսի վար: Սաֆիտ Գալիլիսատաքի իչին մէրքէղի տիր: Պուրաստաքի խասթախանէտէ իքի րուսպան վէ իւչ աշխարհական միսիօնէր, պիր ինկիլիզ հէքլմ վէ իւչ նըրս վար: Շամտա տախի ուֆագ պիր չիւպէլէրի վար տըր:

(Բ) Պաղեստինի Փրօթէսթանթ եպիսկոպոստոյն (Protestant Bishopric of Palestine) պու միչըն Փրուսիա Գրալը Ֆրէտէրիք Ուիլհելմ 4 ինճի թարաֆընտան թէէսիս օլունտու ինկիլիզ քիլիսասը իյէ շու իթիւլաֆ նէթիճէսի օլարագ քի Եպիսկոպոս ինկիլիզ վէ Փրուսիա հիւլէմէթի թարաֆընտան միւնալէպէթին ինթիսապ օլունաճագ: Պու իթթիհատ 41 սէնէ տէվամ էթտի: 1882 տէ Եպիսկոպոս Պարքլինին վէֆաթը իւզէրինէ Փրուսիա քէնտի հագգը ինթիսապընտան վաղ կէշտի վէ 1887 տէ պիր ինկիլիզ քիւնի հալինտէ Եէնիտէն թէչքիլ օլունտու: Պու քիւնի Սեյնթ Ճօրճ Գօյեմիքթ (St. George Collegiate) քիլիսասը Մայր եկեղեցի իմթիյաղընը հայիզ տիր: Իքի մէքթէպլէրի, իքի ուֆագ խասթէխանէլէրի վէ պիր նըրսլար խանէսի վար տըր:

(Գ) Ինճիլի քեպչիւր Էսկէն Անկիլէր (The Society for the promotion of the Gospel) իսմիստէ պիր ախէր չիրքէթ 1841տէ Լիպանանտաքի Տիւրքիլէր արասընտա պիր իշ աչմագ թէչէպպիւսիւնտէ պուլունտու իսէ տէ պու թասալվուրուն գուվվէտէն Ֆիլիէ իիւրաճը չօգ սէնէլէր ալտը: Շիրքէթ 1905տէ Երուսաղէմ վէ Շարգի միսիօնլուզ քիւն ինին էմլաքընա միւթէվէլլի թային օլունտու վէ օլ թարիստէն մէքքիւր քիւնին իչէրինէ մատտէթէն իալլիճէ հարտըմ էթմիշ տիր:

Փալէսթինտէ Չըրչ միչընէրի Սօսայիթի (Church Missionary Society): Պու Միչըն պիւլիւն Սիւրիա տա ճէսամէթճէ անճագ Ամհիզըն Փրէգպիթիքիյըն Միչընա սանի կէլիւր: Իչի պէլ-

լիճէ Պաղէստինէ միւնհասըր տըր: 11 էվրո-
փալը, 116 հէրլի իշճիլէրի վար. 28 մէրֆէպի
վէ խարիփ մէրֆէպիլի պուլունուր: 45 մէք-
թէպ վէ 100 դատար մուալլիմէր իլէ թալիմ
ու թէրպիյէ իշի փէք ֆաալիյէթլէ իլէրի կէօ-
թիւրիւմէքտէ տիր: Պու մէքթէպլէրտէ թա-
լիմ գապուլ էթմէքտէ օլան թալէպէնին կէ-
քիւն ատէտի 2,760 տըր: Տէօրթ միւքէմ-
մէլ խասթախանէլէրի վէ պիր չօգ էճգախանէ-
լէրի տիյար իշիւն պէօյիւք պիր պէրէքէթ օլ-
մուշ տըր: Ենրլի քիլիսալար օն գատար ձն-
նարեալ չօպանլարըլա Պաղէստին ենրլի քի-
լիսա իթթիհատընը թէշքիլ էթմիշ օլուպ մա-
լիյէճէ վէ խարէթէն թէքմիլ իսթիզալիյէթէ
սայ էթմէքտէ տիրլէր: Ենքիւն ճէմաաթըն
ատէտի 2239, քիլիսա ազասը 777 տիր:

ՀԱՓԹԱ ԽԱՊԵՐԼԵՐԻ

Խ Ա Ր Ի Զ Ի

Չին.— Եռան-Շի-Գայ Չին փարլամէնթօսըն
տաքի մուխալիֆ ֆրրգայը լաղվ էտիպ ազա-
լարընը փարլամէնթօսան թարտ էյլէմիշ տիր:
Պէօյլէճէ Այան մէճլիսինին 274 ազասընտան
130 ը վէ մէպուսան մէճլիսինին 596 ազասըն-
տան 220 սի պրապըլմըշ տըր: Բէզալիք Եռան
Շի-Գայ ուզուն պիր պէյուննամէ նէշր էտիպ,
անտէ խտտիա էյլէմիշ տիր քի պաղը զաթլար
փէքին հիւքիւմէթին տէվիրմէք իշիւն թէր-
թիպաթտա վէ նիհայէթ Չին հիւքիւմէթին
իքիյէ թազսիմ էթմէք գաստընտա պուլուն-
մուշ տըրլոթ: Պու գապահաթլա իթթիհամ
էտիլէնլէր արասընտա Սուն-Եաթ-Սէն, Այան
մէճլիսինին ըէիս ի սանիսի վէ սաիր միւթէպէր
զաթլար պուլունմապտա տըր: Բէիս ի սանի պիր
Փրօթէսթանթ Չինլի տիր: Պու հօլ իլէ Եռան-
Շի-Գայ ըն պիր խտարէ ի իսթիպտատ թէէտիս
էթմէք նիյէթինտէ օլտուղու զանն օլունուլօր:
Էճնէպի տէվլէթլէրին սէֆիրլէրի ալէլիւմիւմ
Եռան-Շի-Գայըն մէսլէյինի թաօվիպ էտիյօրլար
խոնշ:— Չին հիւքիւմէթի իլէ Բուսիա՝ խարի-
ճի Մօնկօլիա հազգընտա պիր իթիլաֆա կէլ-
միշ տիրլէր, չէօյլէ քի Չին՝ Մօնկօլիանըն
մուխթարիյէթինի վէ Բուսիա Մօնկօլիատա Չին
հաքիմիյէթինի թանըյաճազ տըր:

Ինկիթքէրու.— Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին
Իրլանտայա պիր նէվ մուխթարիյէթ (Հօմ Բուշ)
վէրմէք մէսլէսի էօյլէ պիր հալ քէսպ էյլէ-

միշ տիր քի, գապինէ՝ մուխալիֆ փարթի
րէիսլէրիլէ պու խուսուստա դայր ի ըէսմի
պիր միւլազաթ իճրա էթմէյի թէքլիֆ էթմէք-
տէ տիր: Իրլանտանըն Ուլսթըր էյալէթինին
էհալիսի ալէլէքսէր Փրօթէսթանթ օլտուղու
իշիւն մէքքիւր էյալէթ Հօմ Բուշ լաիհասը
փարլամէնթօ թարաֆընտան գապուլ օլունսա
պիլէ անա իթթիպա էթմէյիպ Իրլանտա փար-
լամէնթօսըլա իշլէմէյէճէքլէրինի խապէր
վէրիյօրլար: Մր. Պուլֆուր՝ մէսլէյինին էհալիյէ
էնտիլիմէսինի թալէպ էտիյօր իսէ տէ պէլքի
գապինէնին թէքլիֆի գապուլ օլունարազ,
դայր ի ըէսմի պիր իսթիլարէ վուգու պուլա-
ճազ տըր:— Ինկիլիք հիւքէմասընըն էն պէօ-
յիւքլէրինտէն պիրի օլան Մր. Բըսէլ Ուօլիս
վէֆաթ էթմիշ տիր: Միւմաիլէյի՝ Մր. Տարուին
իլէ այնի վաղթտա վէ անտէն ասըմսըզ օլա-
րազ թէքէամիւլ (հիլիսիսի) գալլընը քէշֆ
էյլէմիշ օլմասըլա մէշնուր տըր:

Միսթհէկիլի. Պուլղարիա Գրալը Ավսթրիա
Մաճար իմիէրաթօրըլա պիր պուլուզ սաաթ
գատար միւլազաթ էյլէմիշ տիր: Չանն օլուն-
տուղունա կէօրէ Տօգ. Տանէֆ սօն մուհարէ-
պէնին մէսուլիյէթինի Գրալ Ֆէրտինանտըն իւ-
զէրէ գօյարազ միւլարիլէյի ալէյինտէ միլլէթ
արասընտա նախօշնիտիյիսի հուսուլունա չա-
լըյմը օլտուղու սէպէպտէն Գրալ քէնտի պէօ-
յիւք օղլունը քէնտի հէրինէ Գրալ թային էթ-
տիրլէրէք քէնտիսի Պուլղարիայը թէրք էթմէք
իսթէմիշ, վէ իմֆէրաթօր իլէ օլան միւլազաթ
չօգճա պու մէսլէլէ էթրաֆընտա տէվր էյլէմիշ
տիր:— Արնալուլթուզ հուսուլուն մէսլէյինտէն
տօլայը Ավսթրիա վէ իթալիա թարաֆըն-
տան Եռանանիսթանա շէտիտ իւլ մէալ պիր
նօզթա թազտիմ էտիլմիշ օլուպ, անտէ էփի-
րոս էհալիսինին հուսուլուն Գօմիսիօնը իշինէ
մանիյէ չըգարմաղա չալըյմը օլտուղունտան
տօլայը խօշուտսուզուզ կէօսթէրիլմիշ, վէ
պու հօլտա մանիլ չըգարան գարէյլէրին
Արնալուլթուզա աիտ սայըլաճաղընը պէ-
յան էթմիլլէր տիր: Պու նօթայա նազարէն
տիկէր տէվլէթլէրին խուսուսա իթիլաֆ ը միւ-
սէլլէսին նէ վաղիյէթ թուլթաճաղընա մէրազ
իլէ պէքլէնիլմէքտէ տիր:— Ալմանիանըն Պալլէ-
րիա էյալէթինին գրալը Օթօ՝ սէնէլէրաէն պէ-
րու պէյն խասթալըղընտան դահմէթ չէքմէքտէ
օլուպ, միւլարիլէյին մէքքիւր իլլէթտէն չի-
ֆա պուլմասը իմքեանսըզ օլտուղը կէօրիւլէ-
րէք, անըն հէրինէ ամճազատէսի Լուսուլիկ

(իւշինսն) վիլայէթ ի մէջ քիւրէնին գրաւը տէ-
յու իլան օլունմուշ տըր:—Նիւ Եօրդտա իճրա
էտիլէն պիր ինթիխապ նէթիճէսինսէ «Թամա-
նի Հօլ» թապիր օլունան Տէմօգրաթ ֆըրգա
հէյէթի իտարէսի մաղլուպ տիւշմիւշ տիր:

Տ Ա Խ Ի Լ Ի

Թիւրք-Եոննան միւզաֆէրաքը.— Թիւրք-Եոն-
նան միւզաքէրաթը պու հաֆթա զարֆընտա
մէրազավէր սաֆհէլէր կէլիրմիշ տիր: Օսմանլը
մուրախխաւարընն Պապը Ալիտէն թալիմաթ
ալմազ պէհանէսիլէ միւզաքէրաթա կիրիշմէք-
տէն իսթինքիսի կէլմէլէրի՝ Եոննան մէհաֆիլ
ի սիյասիյէսինսէ ֆէվզէլ տտէ պիր նախօշ-
նուտիյի մուճիպ օլմուշ վէ հաթթա Եոննան
խարիճիյէ նաղըրը Մ. փանսա՝ Օսմանլը պի-
րինճի մուրախխաւարը Ղալիպ Քէմալի պէյէ Պապ
ը Ալինին քէնտի մուրախխաւարընա թալիմաթ
կէօնտէրմէքտէ իպրազ էթտիյի թէէխիւրաէն
տօլայը թէհաճիւպիւնիւ պէյան էթմիշ տիր:
Եոննան հիւքիւմէթի՝ Պապը Ալինին պու թէէխ-
իւրիւնտէն եէկեանէ մազսէտ իլէրի սիւրէն-
ճէմէտէ պրազարազ վազթ գազանմազ իտիյինի
զանն էտէրէք մուրախխաւարա դըսա պիր
միւհէլէթ վէրմիշ վէ միւսթաճէլէն միւզաքէ-
րաթա կիրիշմէլէրինի, աքսի թազտիրտէ միւ-
զաքէրաթըն գաթ օլունմասը մէսուլիյէթինին
Եոննանիսթանա ըաճի օլմայաճաղընը պէյան
էթմիշ տիր: Հաթթա պիր արալըգ օ գատար
պէտպին չայիլէր տէվէրան էթմէյէ պաշլատը
քի միւզաքէրաթըն ինգիթաը մուհազգազ կէօ-
րիւլիւյօր իտի: Իշթէ Թիւրք-Եոննան միւզա-
քէրաթընն պու էն կէրկին վազթընտա զայր
ի ըէսմի սուրէթտէ Բումանիա հիւքիւմէթի
տօսթանէ թաւասսութտա պուլունուպ՝ չափու-
ճազ սուլուն ագտը իլին սարֆը մէսաի էթ-
մէյէ պաշլամը տըր: Բումանիա տախլիյէ
նաղըրը Մ. Թաքէ Եօնէսքու, խոսուսի պիր
վափօր իլէ Իսթանպուլա կէլմիշ վէ վափօրտա
տախլիյէ նաղըրը Թալէաթ պէյ իլէ պիր սաաթ
գատար միւլազաթ էթմիշ տիր: Ղայրի ըէսմի
սուրէթտէ ալընմըջ օլան մալիւմաթա նազարէն
պու ուզուն միւլազաթ էնասընտա, Մ. Թա-
քէ Եօնէսքու, Եոննանիսթան իլէ սուլըն սէ-
րիէն ագտընն չայանը թէմէնի օլտուղունու
սէօյէմիշ վէ Թալէաթ պէյ տախի մուզապէլէ-
թէն իխթիլաֆտա գալան մէսաիլ հազգընտա
Օսմանլը նօզթա ի նազարընը իզահ էթմիշ տիր:
Մ. Թաքէ Եօնէսքու վափօրտան չըգմայարազ

Իսթանպուլա միւլազաթէլէթ էթտիյի կիւնիւն ագ-
չամընա տօղրու աալ մազսէտ ի սէյեհանթը օ-
լան Աթինայա միւլէվէճճիհէն հարէքէթ էթ-
միշ տիր: Միւլարիլէյ հէր նէ գատար պաղը
ղազէթա մուհարրիլէրինէ պու սէյեհանթըն-
տա աալա սիյասի պիր մազսէտի պուլունմա-
տըղընը վէ սըրֆ նէզաքէթէն Մ. Վէնէգէլօ-
սա իատէ ի վիզիթա էթմէքտէ օլտուղունու
պէյան էթմիշ իսէ տէ, կէրէք Աթինա Եոննան
մաթպուլաթընն վէ կէրէք Իսթանպուլ զազէ-
թալարընն իսթիմալ էթտիլէրի լիւան. Մ.
Թաքէ Եօնէսքունն սէյեհանթընտա սիյասի
պիր մազսէտ թազիպ էթմէքտէ օլտուղունա
թէրէտաիւտ պրազմայօր: Միւլարիլէյ Աթի-
նայա միւլազաթէլէթինտէ ֆէվզէլտէ պիր սամի-
միյէթ իլէ գապուլ էտիլմիշ վէ Մ. Վէնէգէլօս
վէ գրալ իլէ խոսուսի միւլազաթլարտա պու-
լունտուղու կիպի Օսմանլը սուլի մուրախխա-
ւարը իլէ տախի պիր գալ տէֆալար միւլազաթ
էթմիշ տիր: Եոնրապը չայանը տիգգաթ տըրքի,
Մ. Թաքէ Եօնէսքու իլէ Թալէաթ պէյին միւլա-
զաթընտան սանրա Պապը Ալի պիր գալ հաֆթա-
տան պէրի թէէխիւր էթմէքտէ օլտուղու թալիմա-
թընը Աթինատա պուլունան Օսմանլը մուրախ-
խաւարընա կէօնտէրմիշ տիր: Օսմանլը մուրախ-
խաւարընա ալմըջ օլտուղլարը թալիմաթը Մ.
փանսա թէպլիղ էթմիշէր տիր: Լաքին Ա-
թինատան կէլին սօն պիր թէլէղրաֆ, Պապը
Ալինին պիր իթիլաֆա կէլինմէք իլին էվլէլ-
քի միւտտալիյաթընն հիւ պիրինտէն ֆարիղ
օլմատըղտան մատա թէսլիյէ էտիլմիշ օլան
վազըֆ, աչար վէ թապիլիյէթ մէսաիլինէ տաիր
պիր թազըմ հէնի իտտիլար տախի սէրտ
էթմիշ օլտուղունու պէյան էտիյօր: Մ. փա-
նաս Թիւրքիանն հէնի մէթալիպլինի թէտգիգ
էթմէյի ըէտտ վէ լաքին մէսէլէյի մէճիսի
վիւքէլայա թէպլիղ էտէճէյինի վատ էթմիշ
տիր: Եոննան մէհաֆիլ ի ըէսմիյէսի Պապը
Ալինին սօն թէպլիղաթընտան զայր ի մէմ-
նուն գալմըջ տըր: Մամաֆիյի. կէրէք Աթի-
նատա վէ կէրէք Իսթանպուլտա, Բումանիա
նաղըրընն պու սէյահանթընն Թիւրք-Եոննան
միւզաքէրաթըն իւզէրինէ էյի պիր թէէսիր իճ-
րա էտէճէյինի իւմիա էտիյօրլար: Թալէաթ պէյ
նայի Փրայի Փրէսի զազէթասը մուհարրիլինէ
չու պէյանաթտա պուլունմուշ տըր: «Թիւրք
Եոննան մէհաֆիի արասընտա արթըգ հիւ պիր
իսթիլաֆ գալմամըջ տըր: Մուրախխաւարը-
մըզա լազըմ օլան թալիմաթը վէրմիլիզ վէ

սուրհ պու հաֆթա նիհայէթինէ գատար իմզա էտիլէճէք տիր: Սոն խապէրլէրէ կէօր, Պապը Ալի տէվաիրինտէ միւզաքէրաթըն գաթ օլու նաճաղը դօրգուսու պէր թարաֆ օլտուգտան մատա սուրհըն պիր գաչ կիւնտէն ագտ օլու նաճաղը իւմիտ էտիլլօր:

Միւթեհէվլի.— Հիւքիւմէթի ասքէրիյէ հարպըն խիթամա էրմիշ օլտուղունու նաղարը միւթալաայա ալարագ կէրէք թէլէղրաֆ վէ կէրէք զաղէթալար իւզէրինէ վազ էթմիշ օլտուղու աանաօրիւ գալտըրմը տըր:— Վիլայէթլէրտէ վէ Իսթանպօլտա մէպուսան ինթիխապաթընըն մուամէլաթը իպթիտաիյէսինէ միւպաշէրէթ օլունմուշ տըր: Տախիլիյէ նէզարէթինին վէրմիշ օլտուղու թալիմաթա պինաէն հէր թարաֆտա միւնթէխպլէրին էսամիսինի հափի օլան տէֆթէրլէր եէնիտէն հազըրլանմազտա տըրլար: Իթթիհատ պիւթիւն չիւպէլէրինէ թալիմաթլար իրսալ էտէրէք ինթիխապաթ էսնասընտա ույանըզ վէ զայեուր պուլունմալարընը թալիսիյէ էյլէմիշ տիր: Իթթիհատըն մէրքէզի քէնտիլէրէ թէվէճճիւհիւ պուլունան զայրի միւսլիմ էֆրատը տախի իշպու ինթիխապաթ էսնասընտա քէնտիլէրէ պիրլէշտիրմէյէ սայ էտէճէք տիր: Իթթիհատա մէնսուպ օլան պիր գաթ պիր էրմէնիճէ զաղէթա մուհարրիինէ պէյան էթմիշ տիր քի, շայէտ էրմէնիլէր քէնտիլէրին մէթալիպաթը գապուլ օլունմատըղը սէպէպտէն ինթիխապաթա գարըն պոյօթ իլան էթսէլէր պիլէ, Իթթիհատ եինէ էրմէնի նամգէսլէր ինթիխապ էթտիրմէյէ չալըչաճազ տըր: Թրախիա վէ Մաքէտօնիա մէյտանը հարպլարընտա թէտգիգաթը ասքէրիյէտէ պուլունմազ իշիւն եագընլարտա պիր Ալման հիյէթի ասքէրիյէսի Իսթանպօլա կէլէճէք տիր: Ինիլլթէրրա Իսթանպօլ սէֆիրի ճէտիտի Սըր Լուի Մալլէթ՝ Օսմանլը բիճալը սիյասիյէսի իլէ վագը օլան միւլագաթլարընտա, Պուրտուր-Ասալիա խաթթընըն Իթալիայա վէրիւմէմէսի իշիւն չալըչաճաղընը պէյան էթմիշ տիր:— Էտիրնէ Սուլթան Սէլիմ ճամիինտէն սըրգաթ էտիլէն վէ իւզէրի պիւթիւն ալաթը Գուրանիյէ իլէ իլէնմիշ օլան Սուլթան Մուրատը էվվէլին կէօմէյի, Վիէննա Օսմանլը սէֆարէթի վասըթասըլէ էլէ կէչիրէլիպ Տօգթ. Էօմէր Պէսիմ փաշա իլէ Իսթանպօլա իրսալ օլունմուշ տըր:— Տախիլիյէ նաղըրը թալէաթ պէյին թահթը բիյասէթինտէ վէ Պօման փաշա իլէ սաիր գէվաթտան միւթէշէքքիլ օլան գօմիսիօն՝ էրմէն

նիսթանտա ժանտարմա թէշքիլի մէսէլէսինի սուրէթի գաթիյէտէ հալլ էթմիշ օլտուղլարընը իատիա էտիյօրլար: Խըտմիթի հիւքիւմէթի սէնիյէտէ ժանտարմա զապիթի սըֆէթիլլէ միւսթախտէմ պուլունան Հաուքէր պէյ՝ Վան, Էրգրում վէ Թրապիզօն քէզա Ֆրանսըզ էնչիլի պէյ՝ Խարփութ, Պիթլիա, Տիարպէքիւր վիլայէթլէրի ժանտարմա միւնթազա միւֆէթթիշի ումուսիլիլիյէն թային օլունմուշ տըր: Էրմէնիսթանա՝ իլալէթէն 7,000 ժանտարմա տահա կէօնտէրիլէճէք տիր: Իրատէ ի սէնիյէ, Անատօլու ժանտարմա պէօլիւքլէրինին եէնի թէշքիլաթը իշիւն, պիւտէճէյէ 17,489,500 դրուշ իլալէ օլունմատընա միւսաատէ էթմիշ տիր:— Պիր հաֆթատան պէրու Իսթանպօլտա վիւրուտլարընա քէմալը հասրէթլէ ինթիզար օլունմուշ օլան վէ Փարիզ—Պուքրէշ—Իսթանպօլ—Հալէպ—Պէյրուլթ—Իսքէնտէրիյէ թարիգիլլէ Գահիրէյէ պիր հափա սէյյահաթիւր էթմէքտէ օլան թայյարէճի Ֆրանսըզ Մ. Տօքուր վի բէֆիգի Րու՝ Իսթանպօլա վիւրուտ էտիպ Այսթէֆանօս թէյյարէ մէնգիլինէ էնմիշ տիրէր: Իքի կիւն էվվէլ անլէրի իսթիգալալ էթմէք իւզրէ թալէաթ պէյ վէ Ճէմալ պէյ պիր Օսմանլը թալլարէսիլլէ հափայանմը տըրլար: Ֆրանսըզ սէֆարէթիանէ թարաֆընտան վէ քէզա Իսթանպօլ չէնր էմանէթի թարաֆընտան Թօգաթլիանտա գիյաֆէթլէր քէշիտէ օլունմուշ տըր:— Օսմանլը օրտուսունա իլթիհագ էտէճէք օլան Ալման հէյէթի թալիմիյէսի բէյիսի Ճէնէրալ Լիման՝ իմիէրաթօր Վիլիէլմ թարաֆընտան գապուլ էտիլմէք իւզրէ չիմտիյէ գատար գօմանտանը պուլունտուղու 22 նճի ֆըրգա մէրքէզի օլան Գասէյտէն Պէրլինէ ազիմէթ էթմիշ տիր:— Իսթանպօլ Պուլղար սէֆիրի Մ, Թօշէֆ՝ պիր զաղէթա մուհարրիինէ, Պուլղարիա իլէ Թիւրքիա տրասընտա հիւ պիր խաֆի իթթիֆագ մէվճուտ օլմատըղընը պէյան էթմիշ տիր:— Իսթանպօլտա հիւքիւմէթի ասքէրիյէ պիր թօրփիտօ իսթասիօնու ինչա էթմէյէ գարար վէրմիշ տիր:— Պէյրուլթ Օսմանլը մէքթէպ ի հուզուզու թէտրիսաթա միւպաշէրէթ էթմիշ տիր: Պիր չօգ Արապ թալէպէ էֆ. Էր Իսթանպօլ հուզուզունտան Պէյրուլթ հուզուզ մէքթէպինէ նազլ օլունմազա հազըրլանըյօր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Էրմէնիլէրի Իսթանպօլտան հուրուֆաթըմըզըն Յոքելեանը միւնասէպէթիլլէ իճրա էտիլէն գիյնէթտէ Պօղոս Նուպար փաշա էրմէնի մէսէլէսինին չիմտիքի հալը հազընտա աթիտէքի պէյանաթտա պուլունմուշ տըր: «Թիւր»

էրմէնի փաթրիքինն թրապիղոստան կէտիլի էանատէ լազըմ օլան թալթիֆաթ վէ ինթի-
րամաթը կէօսթէրմէլէրինն տաիր թէլէզրա-
ֆիյէն խուսուսի թալթիֆաթ վէրիլմիշ տիր։—
Գուսգափուտա եէնի ինչա էտիմիշ օլան փաթ-
րիքիսանէ պինասընա պիւթիւն գալէմէր վէ
տաիրէլէր նազլ օլունմուշ օլարագ մուսմէլաթ
սապըզը վէճէլէ օրատա ճէրէյանա պաշլամըշ
տըր։ Հոկտ. 26 տա Այնթապտա րէսմի քիւշատը
իճրա օլունան Կիլիկեան Վարժարանտա պու-
սէնէ 80 թալէպէ պուլունուպ անլէրին 32 սի-
լէյի տիրլէր։ Մէզքիւր մէքթէպին միւտտէթ
ի թէտրիսիյէսի 4 սէնէ օլուպ անտէ ուսուլը
թալիւմ վէ Իւմ ի Իւահիյաթ տախի թէտրիս է-
տիլէճէք տիր։ Մէքթէպ Վեհ. Սիւ Կաթողի-
կոսընն թահթը հիմայէսինտէ վէ Արմենակ
էֆ. Չառիչեանըն միւտրիյէթի թահթընտա
տըր։ Մէզքիւր զիյնէթ միւնասէպէթիլէ Այն-
թապ էհալիսի միւսսսէսէ ի մէզքիւրէյէ 400
լիրա իանէ վատ էլլէմիշլէր տիր։

ՓՐՕ. ՃԷՄԱԱԹԸ

Մարաշ սանճաղը տախիլինտէ կէօքսիւն
գազասընտաքի Փրօթէսթանթ իպատէթխանէ-
սինտէ 20 սէնէտէն պէրու չալընմագտա օլան
տէմիր փարչասընտան իպարէթ չան կէչէն
կիւն Կէօքսիւն հիւքիւմէթինն էմրի վէ ժան-
տարմալարըն մարիֆէթիլլէ աշաղը ալընմըշ
տըր։ Պու պուպտա Վեր. Կարապետ Յարու-
թիւնեան տախիլլէ նազարէթինն աթիտէքի
թէլէզրաֆը չէքմիշ տիր։ Միւֆթինն ֆէթ-
վասըլլէ Կէօքսիւն Գաիմագամը թարա-
ֆընտան սուրէթ ի մախսուսէտէ կէօնտէ-
րիլէն պիր պէօլիւք ժանտարմա վասըթասըլլէ
օրատա ճէմիլլէթիմիլլէ մախսուս իպատէթ-
խանէտէ հիրմի սէնէտէն պէրու չալընակէլ-
մէքտէ օլան ուֆագ պիր տէմիր փարչասըն-
տան իպարէթ օլան չանըն իփլէրի գասաթու-
րալարլէ քէսիլէրէք աշաղը ալընմը գապթ է-
տիլմիշ վէ տիկէրիինն թալիք էտիլմէմէսի էմր
օլունմուշ տըր։ Տէվր ի մէշրութիլլէթաէքի չու-
մուսմէլէ Մարաշ վէ Կէօքսիւնտէքի միլլէթի-
միլլէ քիւրատընը միւթէէսիր վէ տիլխուս էտէ-
րէք հէյէճանա կէթիւրմիշ օլունընտան խաքի-
փայի տէվլէթլէրինն միւրաճէտթա մէճպուր
օլտում։ Մէզքիւր չանըն թալիքի զըմընտա
լութֆէն մահալլի գաիմագամըլընա իրատէ
պուլուրուլմասը միւսթէրհամ տըր։ Ֆէրման։
Մարաշ Կէօքսիւն Փրօթ. րէիս ի րուհանիսի

Պատ. Կարապետ Յարութիւնեան։— Պէյ Օղլու-
Հայ Աւետ. քիլիսէնն գատընլար իանէ
ճէմիլլէթի եարըն Ս. Երրորդութիւն քիլի-
սէսինտէքի առահտա պիր փազար քիւշատ
էտէճէքլէր տիր։— Պու Կիրակի Պայպլ Հաուս
իպատէթխանէսինտէ վազտան սօնրա էմմա-
նուէլ քիլիսէսի Աչա ի Բապպանի ալինինի իճ-
րա էտէճէք տիր։— Իսթանօղտա Յորեւեան
զիյնէթլէրի ճիւմլէ Լուս. վէ Բող. Էրմէնիլէր
պիրլիքտէ օլարագ էվլէլա էրմ. քիլիսէսինտէ
սօնրա Փրօթէսթանթ քիլիսէսինտէ իճրա օ-
լունմուշ, վէ ֆօնս իչիւն Եկեղեցիտէ 105 վէ
Փրօ. քիլիսէսինտէ 118 դըշ. իանէ ճէմ էտիլ-
միշ տիր։

Սօն Խապէրդէր.— Պողոս Նուպար Փաշա
Փարիզտէ Բուսիա պաշ վէքիլի Մ. Գօգօլցէվ
իլէ պիր միւլազաթ իճրա էթմիշ օլուպ անտէ
միւլարիլլէյ հերմէնիսթանտա իսլահաթ մէսէլէ-
սինն տաիր տէվլէթլէր առասընտա իթիլաֆ
հասըլ օլունա իտիլինի պէյան էթմիշ վէ իւս-
վէթէն տէմիշ տիր քի Բուսիա հիւքիւմէթի
մէզքիւր իսլահաթըն գուվլէտէն ֆիլլէ իւ-
րաճը զըմընտա թագիպաթտա պուլունմագա
գարար վէրմիշ տիր։— Էսպագ Տախիլլէ նա-
զըրը Տանիշ պէյ Սան ֆէթրսպուրկա ազիմէթ
էթմիշ տիր։ Չանն օլունտուղունա կէօրէ
միւլարիլլէյ օրատա էրմէնիսթան իսլահաթը
մէսէլէսինն տաիր Բուս հիւքիւմէթի իլէ միւ-
զաքէրաթտա պուլունմագա մէմուր տըր։— Ա-
թիւնտան պիւտրիլլէթիլլէ կէօրէ կէչէն Սա-
լէ կիւնիւ Եունան վէ Օսմանլը մուրախիսաւար
պէյնինտէ պաղը մուհիմմ նօգթալար իւզէրին-
տէ պիր իթիլաֆ իմզալանմըշ տըր։ Լօնտրա-
տան վարիտ օլան խապէրլէրէ նազարէն ին-
կիլթէրրա գապինէսի Լօնտրա սիւֆէրա մէճիւ-
սինն հալընազըրտա ինիզատ էթմէսինն րու ի
րիզա կէօսթէրմէմիշ տիր։

ԻՆՏԵՐ

Գափաղըն իֆիհնի սահիֆէսիֆեթի իլան
ֆիզգաթ օլունա

Միւսիւր ի մեսուշ վի տանիպ ի ինթիյազ
Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՔԷՇԻՇԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍՍԸ

Տէրխասաթ, Մահմուտ փաշա, Բիւրճի խան Եօ. 32—34